

YÖN

HAFTALIK GAZETE

TÜSTAV

IVRİHAN

YÖN'den YÖN'cülere

Arkadaşlar,

YON 14 ay kaplı kaldı. Bir gazetenin 14 ay kaplı kalması çok parti hayatının içinde ilk defa vuku bozmaktadır. YON böylece susturulmuş oldu, tâkî YON'un kapatılmıştır. YON'ın kapatılmıştır.

Düşününüz YON'un ilk bildirisi. Bildiri, iş ve politika çevrelerinde bir bomba gibi patlamıştır. Bazi iş çevreleri, telâş içinde YON ile mücadele için toplantı düzenlemiştir, acele para toplamaya başlamışlardır. Sayın Ekrem Aican, YON'cülerin yaptığı bir konuşmadada «YON'ı koruttu» diyor. Halbuki şimdi okuyunuz YON'un bildirisini, içi yu öncesiin «ürkütücü» fikirlerin bugün ne kadar «ehlîşteginis» görecesiniz. Bildiride söyle deniyor:

«Kalkınma felsefemizin hareket noktaları olarak, bütün münâkatımları harekete geçirme, yararları hızlı artırmayı, iktisadi hayatı bütünüyle planlamayı, kültürleri sosyal adalete kavuşturmayi, istismarı kaldırma ve demokrasiyi kütleler maletmeyi zarrı sayıyoruz. Varmak istedigimiz bu amaçlara yeni bir devletçilik anlayışla erişebileceğimize inanıyoruz.»

Bu gibi fikirleri günlük hayatında artık her gün işliyor ve benimsiyoruz.

Dün dış politikayı tartışmak bir cesaret işiydi. Bugün dış politikamız, her çevrele tartışmaktadır. YON, 20 Haziran 1962'de dış politikada değişiklik zarureti, Türkiyede ilk defa olarak yüksek seviye ile getirdiği zaman birçok çevre arkadaş çatılmış ve fısıltılar başlamıştı...

YON, 2,5 yıl kadar önce dış politikamız hakkında, dünyadaki önemli değişikliklere de geldikten sonra söyle diyor:

...NATO üyeliği, bugün Türkîyeyi olmadık nedenlerden çıkacak, üstelik kendi çıkarlarını doğrudan doğruya ilgilendirmeyen bir savasa katılmak zorunda bırakabilir... Milletlerarası savunma yüklenmelerine girmenin Türk Büyücüse ne olağanüstü yükler yüklediği açık bir gerçektir. Bu yüklemeler, Türkîyenin büyük devletler arasında silahlanma yarışma katılımını, kendi çıkarlarının ötesine taşan bazı gereklerle göre planlaşmasının gereklîmektir. Bütün bunlar Türk Büyücüsene büyük bir yüküldür.

NATO içinde bulunmak, hele Türk topraklarındaki çoğu ikili anlaşmalarla kurulan yabancı ülkeler, Türkiye üzerine gereksiz yıldırımlar çekecektir... Batılı dostlarımız, kendi çıkarları gerektirince, Türkîyenin değil yalnız dış politika sorunlarında, kendi iç politika sorunlarında bile istedigi kadar bağımsız olmasının hoş karşılıyordular. Batılılar Türk iç ve dış politikasına yön vermek için kullandıkları en önemli kozda, Türkîyenin o kadar ihtiyaç olduğu da yarındır... Yardımın, Batılılara, Türk iç ve dış politikasına karışmak hakkı vermiyeceğini dava ettiğimizde açıkça duyurmayı gerekir. Türkîyenin iç düzen ve gelişmesi konusunda da karar alıp uygudanak, yalnız Türk halkın yetkisi içinde kalan bir iştir... Milletlerarası gerginliğin azalmasına yardım etmek, silahlanma konusunda olumlu bir tutum takınabilemek için, genel olarak, Komünist Blok devletleriyle ve tarafsız ülkelerle olan bağlantılardan yeniden gözden geçir

mek, sömürgecilik konusunda bize yaktır bir durum almak, atom denemelerinin hemen durdurulması, hemen tam bir silâhsızlanmaya gidişmesini savunmak zorun dayız.»

YON 20 Şubat 1962'de de «bağımız dış politika» formülünü ortaya atarak:

«Türkîyenin dış politikası, daha çok hürriyet ve sosyal adalet içinde hızlı kalkınma gayretinde olan genç ve ilerici bir cumhuriyetin karakterini ifade etmelidir.»

Bu tabu konulara dokunmak dün bir ceset işi gibi görünenlerdir. Bugün artık dış politika tabusu yoklmıştır, yarın bütün tabular y'âlacaktır.

KIBRIS VE YON

Kıbrıs meselesinde de tehlike çanlarını çalan ilk yayın organı YON olmuştur. O tarihlerde Kıbrıs Anayasası Mahkemesince, Makarios'un tek belediye kurma kararının iptal edilmesi üzerine Haricîyemîş şenlik yapıyor, Haricîye Sözcüleri caâk nutuklar atıyor. Türk basımı da Haricîyemîşden gelen bu iyimserlige katılmıştır. Bu yersiz iyimserlige karşı diken YON, 1 Mayıs 1963 tarihli sayısında, «askeri mîldâhale mülmîn mi?» sorusunu ortaya atıryor ve dikkatleri Kıbrıs gerçekine çekiyor.

«Tek taraflı bir Türk mîldâhesi, şüphesiz, çok ağır milletlerarası sonuçlar doğuracaktır. Yunanistan da kendi tarafından sâyirc' kalmışacak, Kıbrıs ise meseleyi derhal Birleşmiş Milletlere götürecek ve şüphesiz bütün tarafların idarelerin bunu yapabilemeye imkân var mı?» Bu sebeple Kıbrıs davasını çoktan kaybetmiş olmaktan korkuyoruz. Ancak Türkîyedeki halkçı ve devletçi dinâmik k bir idare, bu konuda çok geç kalınmış olmasına rağmen, Kıbrıs Türklerinin kaderini değiştirmeye sansına sahip olabilir.»

Sayın İnönü'nün son günlerde belirttiği, yalnız durumumuzun tehlikelerine de ilk dikkati çeken YON oldu. YON, 1 Mayıs 1963 de bu acı gerçeki su sözlerle belirtti:

«Atatürk devrinde Türkîye, bütün hudut komşularıyla dostane mînâsebetler kurmasının bilmiştir. Bugün ise, komşularдан tek dos İran kalmıştır. Orada da Sah devrilir ve Musaddik tipinde mîlyetçi b'r idare iktidarı ele ge-

mek zorunda kalmaktadır. Bu durunda, Amerika ve İngilterenin, eskiden de göründüğü üzere, Yunanistan da Türkîyeyi de güçlendirmeye endişesiyle ki tarafa da tâvîzkar davranışları, bunun da Makarios'un işini kolaylaştıracaktır rahatlıkla söylenebilir. Kisaca, Kıbrıs konusunda, sarı anlaşılmaya hâkimlerine rağmen, imkânlarınız mahduttur ve buna iy hesaplıyan Makarios, adın adın Kıbrısı tam hâkimiyeti alına almaya gitmektedir. Esasen hukuki garantiler, her zaman fâzla birşey ifade etmemektedir. Kıbrıs Türklerinin astı garantisi, iktisadi bakımından güçlü hâle gelmektedir. Halbuki Ada da durum tam tersinedir ve bu durumu değiştirmek için ciddî bir çaba gösterilmemektedir. Sorumlulu idareler, daha 1950 yıllarından itibaren ilti devletçi bir politikaya. Kıbrıs Türk Cemaatinin iktisadi faaliyetlerini, Türk ekonomisine tamamen bağlayacak şekilde sıkı sıkıya plânlarlardı. Kıbrıs Türklerinin eğitim sev'yesini ve teknik bilgisi geniş çapta artırmaya önem verirlerdi. Ama içerisinde kendi meselelerini çözümenin iktisadi ve sosyal alanlarında açıç içinde çırpan idarelerin bunu yapabilemeye imkân var mı?»

Bu sebeple Kıbrıs davasını çoktan kaybetmiş olmaktan korkuyoruz. Ancak Türkîyedeki halkçı ve devletçi dinâmik k bir idare, bu konuda çok geç kalınmış olmasına rağmen, Kıbrıs Türklerinin kaderini değiştirmeye sansına sahip olabilir.»

Sayın İnönü'nün son günlerde belirttiği, yalnız durumumuzun tehlikelerine de ilk dikkati çeken YON oldu. YON, 1 Mayıs 1963 de bu acı gerçeki su sözlerle belirtti:

«Atatürk devrinde Türkîye, bütün hudut komşularıyla dostane mînâsebetler kurmasının bilmiştir. Bugün ise, komşulardan tek dos İran kalmıştır. Orada da Sah devrilir ve Musaddik tipinde mîlyetçi b'r idare iktidarı ele ge-

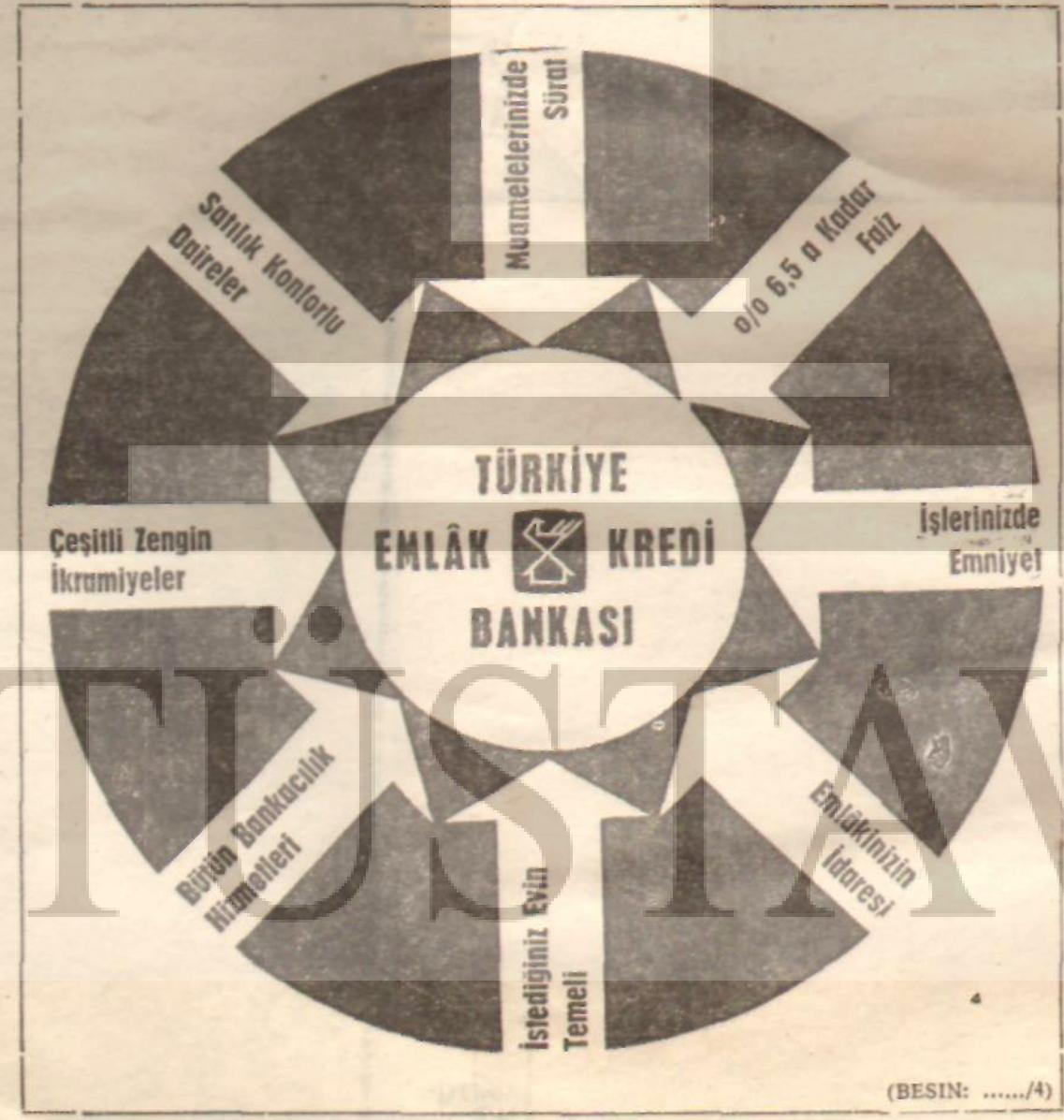
ABONELERİMİZE

YON, bu sayıdan itibaren bîzdeki adreslerinize gönderilmeye başlanmıştır. Kapalı bulunduğu süre içinde adreslerinde değişiklik olan abonelerimiz, yeni adreslerini (P.K. 512 - İstanbul) adresine bildirmelerini rica ederiz.

ÇAĞRI

YON, bugün okuyucularının destegine, eskisinden çok daha büyük ölçüde ihtiyac duymaktadır. Bu sebeple süresi biten abonelerimizi vakit geçirmeden yenilemenizi ve çevrenizde YON'e yeni aboneler kazandırmak için çaba göstermenizi dileriz.

Saygılarımızla.

(BESİN:/4)

HAFTALIK FIKIR VE SANAT GAZETESİ

Kurucusu: Cemal Reşit Eyüpoglu
Mümtaz Soysal — Doğan Avcıoğlu
İmza Sahibi ve Sorumlu Yazarları
Müdürlük: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Üniv. Matbaacılık
T.A.S.

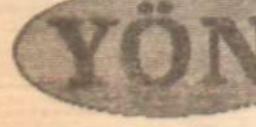
ADRES: Yazi İşleri: Ziya Gökkal Cadde No. 28/1
Yenicehâz — Ankara

Telefon: 17 69 89. — İstanbul Büro
su (Satış - İlan ve Abone İşleri): Molafenar sok. No. 32 Cağaloğlu — İstanb. Tel: 22 95 70 — Posta Kutusu 512 İstanbul.

ABONE: Bir yıllık (52 sayı) 60 TL, Altı aylık (26 sayı) 30.— TL, Üç aylık (13 sayı) 15.— TL'dir. Yurt dışı abonelerinde bu bedellerde ayrıca posta pulu ücreti kadar İâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2,50 TL'dir.

İLAN: Beher stüdioda satılı
mi 25.— TL dir. Sürekli çakacak ilan ve reklamlarla kitap flânları için özel indirimler yapılır. İlân ve reklamların yayınlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenmez.

Sevgi ve saygılar.

BAKİŞ

Milliyetçilere seslenişTersine gidiş

Birkaç gün önce, Cezayir Milli Külliyesinin direktörü ile görüştük. Genç İhtilacı, «Benim neslindeki Cezayirlerin çoğu adı ya Mustafa Kemaldir, ya da Ismeti dedikten sonra, söyle devam etti: «Babamı hatırlıyorum, Türk Milli Kurtuluş hareketinde, kendi milletinin, hatta bütün fakir milletlerin kurtuluşunu görürdü. Bidden önceki nesle ümit etmem Türk Kurtuluş Savaşı öğretti. Ama bizim nesil, milli kurtuluş hareketlerine karşı çıkan bugünkü Türkiyeyi sevmiyor.»

Genç Cezayirli aydın bu sözlerle, politik bağımsızlığını kazandıktan sonra ümit ve heyecan içinde, ekonomik bağımsızlık savaşına giren fakir ülkelere, memleketimiz hakkındaki düşüncelerini yansıtıyor. Fakir ülkeler arasında ilk ihtişal bayrağını açan ve milli kurtuluş hareketlerinin öncülüğünü yapan Türkiyemiz, kendi kurtuluş mücadelesini, yanı kendini inkâr ederek, Sam Amcaların Hans Amcaların çiftliği olsun. Gerçek acıdur, fakat bilinmelidir: Milletlerarası alanda Türkiye, Viet-Nam, Güney Kore, Milliyetçi Çin v.s. gibi dolar karşılığı topraklarını ve ekonomilerini kiralayan Amerikan peklerinden biri sayılmalıdır. Uzun yıllardır kendimize ait bir dış politikamız olmamıştır. Sam Amca, Hindistanı silâh vermeye başlayınca, biz de aynı işi yapmaya kalkmış ve dostumuz Pakistanın bunu kırcağın unutmuşumuz için güllü durumlara düşmüştür. İlk defa Kıbrıs meselesi, kendimize has bir politika yürütmemek surûnda kalınca, niye Kıbrıs meselesini gözümüyorsun diye Amerikaya kuzmuşuzdır.

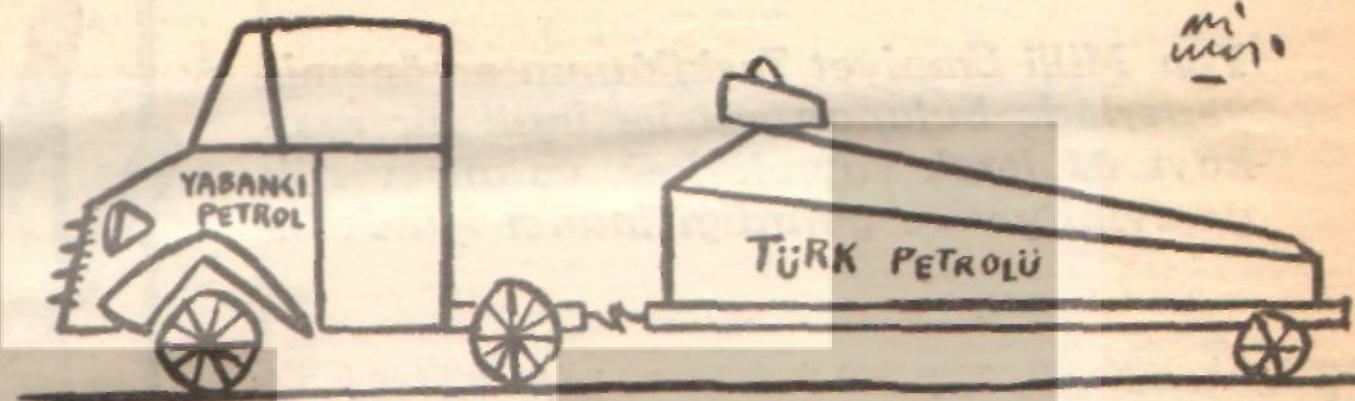
Türkiye, kendi mesclerini kendi çözmeye kararlı bulmuş bir memleket olmaktadır. Birinci Dünya Savaşından sonra vazgeçmek üzere, Müttefik güçlerin içinde, yerli burjuvalı en varsa pver işçilerin gidişinde, Amerikan yardımına güvenen, Amerikan yardımına sahip olanı gidebilen. O günde Amerikan, hatta fakir ülkeler esir durumdaydı, sömürgeye baturdi. Türkmenler, kurtuluş, Gelgelim, Dördüncü Dünya Savaşından sonra, bütün en büyük, politik ve ekonomik bağımsızlık savasını başarıyla yürütürlerken, şimdilik, tersine bir gidişle, Amerika ve Avrupa kapitalizmine karşı, memleketin bütün kapılarını ardına kader sağlıyor.

Dilemciğin bilançosu

Ekonominin ve dolayısıyla politik bağımlılığının vazgeçmemizi gerektiren Sam Amcaya teslimiyet politikasının birincisi, Türk milliyetçileri olarak neşşikanlıkla yapmanın zamanı artık gelmiştir.

Aşkeri ilişkilerimiz üzerinde, bu kısa yanda duruyacağımız. Dostlarımız, Kıbrıslılarla müdahele teşebbüslerimiz karşısında, «izim emrinde verdığınız birliklerini ve size verdığınız silâhları, ancak tasvip ettiğiniz işler için kullanabilirsiniz. Yoksuz Sovyetler Birliği kara konusuya demek zorunda kalarak, aşkeri ilişkilerimiz tek tarafda niteliğini tövbe etmekle ortaya koymuşlardır. Aşkeri giderlerimizin, fakir Türk ekonomisini bakımından teşkil ettiğine göre, bu çoktan beri anlaşılmıştır.

Hem de pek iyi anlaşılımamış husus, ekonomik ve teknik yardımın, ödemelerin fiyatının altında, böyle acı gerçekler yattırmaktadır. Memleketimiz, bu sözde yardımın karşılık, verdigimiz askeri ve siyasi tâvizler bir yana, ekonomi politikasının tesbitini ve kontrolünü Sam Amcaya devretmiştir. Yardımın temel şartı, kapitalizmi geliştirmektir. Bu sebe-

gelmisti: İçinde bulunduğu yılan borç ödeme miktarı, 175 milyon dolardır. Şimdiye kadar sağlanan yardımlar ise 135-140 milyondur. Son bir çaba ile bu miktar, 175-180 milyon doları bulsa da, yardım ancak borç takisini karşılayabilecektir. Fakat yeni yardımların önemli bir kısmını yüksek faizli ve kısa süreli krediler teşkil ettiği için, borç yükü, elimize bir şey geçmeden devamlı olarak yükselsecektir. Durum daha simdiden sıkışmıştır. Zira 1965 borç takisi 215 milyon dolardır. 254 milyon dolarlık yardım talebimiz yerine getirilse bile, durum kritiktir.

Ote taraftan, borç takisilerini yüksek faizle teilden öteye gitmeyen yardımlar, azar azar verilmekte ve şeytanca bir politika ile ekonomi her an yardım mutasık durumda tutulmaktadır. Her an yardım dilenciliği ile, aynen etkisi yaparak, iktidarları gündelik yaşamaya alıştırılmakta ve onları ince eleştiri dokumadan, dolar karşılığı istenen yardım, askeri ve ekonomik tâvizleri kabule etmemektedir. Birçok yardım plâne, «bu yardımın hedefi, borç doğrultusunda devamlı bir borçlulukta olmak» gibi, mülâkât uygulamamız gereken noktasını teşkil ederken.

Tâmîmîtan beri süregelen yabancı sermaye ile kalkınma efsanesi de resmi rakamların işığı altında çökmemektedir: 1952-63 devresinde Türkiye'ye gelen yabancı sermaye, naktı 39 milyon, aynı sermaye 200 milyon olmak üzere, 239 milyon liradır. Aynı tarihler arasında, toplam yabancı sermaye transferleri ise 124 milyondur. Döviz olarak gelen 39 milyon lira, döviz olarak giden 124 milyon liradır. Yabancı şirketlerin sağladıkları kârlar ise korkunçtur: 30 milyon lira sermayeli çok ünlü bir nebatî yağ firmâsının 1952-62 devresinde, resmi bir toplam 141 milyon liradır. 2.8 milyon sermayeli bir ilaç fabrikasının 1955-62 kârı 26 milyon liradır. Çok nazik ve direk bir yabancı sermaye, yüzde yüz kârdan aşağı çalışmamaktadır. Kaldı ki, bu sermaye, genellikle ilaç ambalajına montaj atölyelerine ve Pepsi Cola, Coca-Cola, Amerikan birası gibi gerekten yüz kârîci sömürge fabrikalarına gitmektedir. İlaç ambalajı ve montaj atölyeleri, pahali ve garanti ithâfat yapma metodudur. Sanayi etiketini taşıyan bu ithâfat, mesela taşit araçları sektöründe, bir otomobil sanayii kurmamızı çok güçleştirmektedir. Türkiye'de dev kumpanyaların yaptıkları petrol harcamaları, ham petrol bu şirketlerden dünya fiyatlarının yüzde 35 üzerinde ve dolarla ithal olunduğu için, aslında bizim finanse ederek, yabancılara peşkeş çektiğimiz yatırımlardır.

Dış yardım ve yabancı sermaye edebiyatının altında, böyle acı gerçekler yattırmaktadır. Memleketimiz, bu sözde yardımlara karşılık, verdigimiz askeri ve siyasi tâvizler bir yana, ekonomi politikasının tesbitini ve kontrolünü Sam Amcaya devretmiştir. Yardımın temel şartı, kapitalizmi geliştirmektir. Bu sebe-

le Türkiye, ikinci Dünya Savaşından sonra hazırlanan kalkınma planlarını, devletçiliği rafa kaldırılmış ve devlet teşebbüslerini satışa çıkartmıştır. Parayı devletin sağlığı, fakat birkaç yerli ve yabancı sahibin yönettiği Ereğli - Celik ile Adana ağalarının emrindeki Çukurova Elektrik, zorda kapitalist yaratma çabasının güllün örnekleridir.

Ote yandan, yardımların Türk parası karşısının kullanılması Amerikan Hükümetinin müşâadesine tabi kalmıştır. Mekanizma kısaca şudur: Diyelim ki, Amerikan Hükümeti Türkiye'ye 100 milyon liralık bügday vermiştir. Bu bügdayların satışı ile Merkez Bankasında 100 milyon lira birikmektedir. Türk Hükümeti bu parayı, ancak Amerikan Hükümetinin müsâadesi ile harcayabilir. Böylece Türk ekonomisi tam bir kontrol altında tutulabilmekte, Amerikan Hükümeti milyarlarla Türk Lirasının kullanılmasında söz sahibi yapılarak, devlet içinde devlet olma durumuna getirilmektedir. Ayrıca zirai fazla yardımların biriken yüzde 35 ve diğer yardımlardan birikenin yüzde 10'u Amerikan Hükümetinin emrine verilmektedir. Milyarları bulan bu paraları, Amerikan Hükümeti canının istediği gibi kullanabilir. Sam amca, bu paralarla, personeline ücret öder, Türkiye'deki Amerikan firmalarına kredi açar ve dağda eşitlik faaliyetlere girebilir. Düşüneniz ki, bir yabancı devletin elinde milyarlarca Türk Lirası vardır ve bunun nasıl kullanılacağı hakkında Türk Hükümetinin en ufak bilgisiz yoktur! Türk milliyetçileri, bu milyarların hesabını sormadırlar.

Yeni sömürgecilik

Dolar ve lira kesesi elinde tutan Sam Amcının, sun'ı pollardan da olsa kendine bağlı bir kapitalizm yaratma çabası, iş adamı, yönetici, avukatı, profesör ve yazanla ona bağlı genis bir sebekeden doğmasına yol açmıştır. İş o kadaria da kalmanın, devlet teşkilâtının her kesimine yerleştirilen uzmanlar, perde arkasından devleti yönetmeye kalkışmışlardır. Amerikan Casusluq Teşkilâtının bir mensubu olan General Porter, Türk Hükümetinin Enosis'e karşı direndiği bir sırada, Amerikanın Enosis plânını kabul ettirebilmek için Genel Kurmay Başkanı ile dramatik bir görüşme yapmak curetini kendinde bulabilmisti.

Dünyunu Umumiye devrinde dahi, bu kadar sıkı bir yabancı kontrolü altına

düşmüştür. Tabi ülkenin bağımsızlığını göründüğü saygı gösteren, bu tip bir ekonomik ve politik kontrole günümüzde «yeni sömürgecilik» adı verilmektedir.

Yeni sömürgeciligin yerli kadrolarını, ithalatçıları, ihracatçıları, toprak ağaları, komisyoncular, dış firmaların acentaları, yabancı şirketlerin ortakları ile ücretli memurlar ve yazarlar teşkil etmektedir.

Bu kökü dışında, gayri milli kadroya karşı, güçlü bir milli sanayinin sesini yükseltmemesi gerçektekiacidır. İki elin parmaklarını aşmayıacak sayıdaki ciddi mülteşebbis sayılmasa, memleketimizde Batıdakine benzer sanayi burjuvalisi yetişmemiştir. Belki özel teşebbüslerimiz biraz şaşracaklardır ama, gerçek bir milli özel sanayinin gelişmesini ilk alıksızlayacaklar sosyalistler olacaktır. Sosyalistler, memleketimizin kalkınma ve sanayileşme umidini yok edebilecek bir Ortak Pazar hayır diye bilen, yabancı sermaye adı ile kurulmuş kapkaççı montaj ve ambalaj atölyelerine karşı çökâbel ve bataklı toprak ağalarının tasfiyesinde öncülik yapabilebilen bir milli özel sanayinin hasreti içindedirler. Ne var ki, bir iki mülteşebbisin dışında, bizim yerli kapitalist sınıfı, milli vasfin inkâr ederek, milletlerarası kapitalizmin aracılığını yapmaktadır. Hatta Türkiye'yi tehlikeli bir yatırım bölgesi sayarak, sermayelerini dışarı taşıyan kapitalistlerin sayısı hızla çoğalmağa başlamıştır.

Meselenin komik tarafı, gönülünü dekesini de dışarıya aktaran böyle bir kökli dışında sınıfla, hâlâ milliyetçilik ve valâneşverlik iddiasında bulunabilmesi, iç ve dış kapitalizmin ücretli usaklığını yapan geniş bir oportunist grubun milliyetçi etiketli ile ortaya çıkabilmesidir.

Doğrulaşın anlaşmasını ve memleketimizin kalkınmasını engelleyen bu ters durumun mutlaka düzeltilmesi gereklidir. Türkmenin bugünkü durumunda, milliyetçi, iç ve dış kapitalizmin karşısında dikenler insandır. İç ve dış kapitalizmi savunanlar ise, ancak ve ancak sömürgecilikten yana olanlardır.

Gerçek milliyetçiler, iç ve dış kapitalizm güçlü saldırısı karşısında, Ataturk'ın liderliğindeki ilk Milli Kurtuluş Savaşının yüz kızartıcı bir şekilde kaybetmişlerdir. Ama milliyetçiler, ikinci bir Kurtuluş Savaşını başarıyla ulaşacak gücü bulamazlasa Türk milleti ve Türk vatanı yok olabilecektir. Bu sebeple, iç ve dış kapitalizmin Türkiye'ni kiralık bir toprak parçası haline getirme cabasına karşı, toplumun her kesimindeki milliyetçiler, yenil bir Milli Kurtuluş Savaşını vermek üzere birleşmek zorundadırlar.

Doğan Avcıoğlu

YON Millî Emniyet Teşkilâtı İslâh edilmelidir

Yon, Millî Emniyet Teşkilâtının en önemli yerlerinde bulunan zat ile ilgili bir vesi-kayı üzülerek yawnlarken, vatanseverlik grevini yerine getirdiği inancı içindedir

27 Mayıs hareketinden beri, Millî Emniyetin İslâh, önemle üzerinde durulan ve sözü çok edilen bir konu oldu. D.P. devrinde Meclis'in bir gizli oturumunda Hâkim Hidayet adlı bir Millî Emniyet mensubunun İnönü'ye komünistlikle, hiç değilse komünistleri himaye etmekle suçlandırmaya çalışması ve Yassıada'da 6/7 Eylül olayları doğayla dinlenen Millî Emniyet mensubunun perişanlığı, memleketimizin güvenliğini sağlamakla görevli olan bu teşkilâtın köklü bir reforma tâbi tutulması zarureti herkese kabul ettirmiştir. Bir «Millî İstihbarat Teşkilâtı» kurulması karar, bu ihtiyaçtan doğmuştur. Fakat aradan çok uzun bir zaman geçmesine rağmen, yeni teşkilât hâlâ kurulamamıştır. Bu arada Millî Emniyet genç, bilgili ve vatansever yeni elemanlarla takviye edilmişse de, önlüne geleni komünistlikle suçlamayı ve Yeni İstanbul ile benzeri gazeteleri Millî Emniyet raporlarıyla beslemeyi itiyat edinmiş köhne elemanlar teşkilata kalmıştır. Hattâ hâlen bu teşkilâtın en önemli yerinde bulunan zat dahi, CHP, DP, 27 Mayıs, CHP-AP, CHP-YTP-CKMP ve C. HP, hükümetleri sırasında önemli Millî Emniyet görevlerinde bulunmuş, köhne zihniyetli bir insandır. Bu adam, genç kaymakamların önünde, onların hocası olan bir profesör uluota komünistlikle suçlamakta bir mahzur görmemiştir. Ve bu teşkilât YON'le ilgileniyorlar diye iki genç imtihanları birincilikle kazanmalarına rağmen Hariciye girmelerine engel olmaya kalkmışlardır. Ancak sayın Kemal Satır'ın me seleye el koymasıyla, bu iki genç, Hariciye alınamışlardır.

Bu adam kimdir? Adamı size Menderes'in İşleri Bakanı Dr. Namık Gedik'e yazdı gizli bir yazıya tanıtabileceğiz:

Şube: B. II
Gizli Ankara
TC. 31 Temmuz 1959
M A H. 217

Rs.
Şube: B. II

Sayın Dr. Namık Gedik
Dahiliye Vekili

Yüksek huzurunuz bir rapor takdim ediyorum:

Bizce malum ve endişe verme-ye başlayan duruma müdahale için kanun bir fırsat zuhur etmiştir. Meselenin siyasi bir ak-şüfâmel yapması; hâtra gelebilir. Fakat ortada hukuki bir da-yanak olduğu gibi bir dâlia fırsat zuhur da müşkîn olabilir. Kanaatlince evvelâ iş katlegen gizli tutup sonra bir komünist

mevzu olarak ele almak mümkündür.

Saygılarımla arzederim.

M. Em. Hz. R. Y.
Ziya Şehîk
İmza

Yazında mahvetmini açıklamakta fayda sağladığımız bir zararı faaliyet bahis konusudur. Fakat Selîşk, bu zararlı faaliyetin «siyasi bir aksüfâmel» yapmasından çekinmektedir. Bunun için Na-nuk Gedik'e, asıl suç konusunu gizli tutup, meseleyi, «bir komünist mızvû olarak ele almayı» tavsiye etmektedir! Onâne geleni komünistlikle suçlayan bir raporu Millî Emniyet Teşkilâtma ulaşmasını beklemeyecektir.

Tamamen yayımlamayı mahzur-lu saydığımız ek raporda da, «Şartlar müناسip olursa, dış pro-paganda argüman elde edilebilir. Komünist hulûlü bazı..... gençlerini kandermustur» denmektedir. Demek ki, komünistlerin tevkifi haber, «dış propaganda argüman» sağlayacak, muhtemelen Amerikalılar bundan çok memnun olarak «Aferin Türkîye» diyerek dolar kesesini cö-merte açacaklardır! Aynı zihni-yete, Foster Dulles'in Ankara ziyareti sırasında Emniyet Teşkilâtı gazetelerine saçı sakal bir-birine karışmış bir çok korkunç tipi «komünist» in fotoğrafları, komünistlerin tevkifi haberî ile birlikte vermiş ve o günlerde Amerikan Sıfârelinin ve bir Amerikan yayın şirketiinin önünde bombalar patlatılmıştır. Bunları gören Dulles, azgun komünistlere karşı azimli bir mücadele açan Türk Hükümetine dojar yardımını artıracaktır!

Namık Gedik'e sunulan Emniyet Başmüfettişi Ergun Gökdelen'in imzah ve 31 Temmuz 1959 tarihli başka bir raporda da şu tavrivede bulunulmaktadır:

«E-Hâdisenin efkâri umumiyye-ne şekilde intikal ettirileceğidir:

Hâdisenin efkâri umumiyyeye ve dünya matbuatına bir komünist hareketi olarak intikal ettirilecektir.»

Bu Millî Emniyet raporlarından sonra geniş çapta tevkiflerle girişilmiştir, idam talebiyle yargılanan sanıklar yüksek bir askeri mahkeme tarafından beraet ettilerlerdir. Ama bu insanları, «siyasi endişeler» ve «dış propaganda argüman hazırlamak» amacıyla komünist olarak ilâna kalkışan adam, bugün hâlâ, Millî Emniyet Teşkilâtının en üst kademesinde bulunmaktadır. Sorusuyoruz: Bu korkunç zihniyetli adam, Millî Emniyetin bu kade-

mesinde bulunduğça iç ve dış güvenliğimizden, Anayasa nizâmindan ve bir hukuk devleti içinde yaşadığımızdan emin olabilir misiniz?

Komünizmle mücadele!

Mecliste her partinin katılımıyla kurulan gayri resmi Komünizmle Mücadele Grubu, Pehlivanoglu ve Tevetoğlu gibi gari-tili tiyelerinin sağesinde, CHP'deki 63'ler Grubunu, komünistlikle suçlayan bir raporu Millî Emniyet Teşkilâtma ulaşmasını beklemeyecektir. Bu mührüs raporda, Kemal Satır, Turhan Şahin, Muammer Erten, Kemal Denir gibi Bakanlar şâhipeli ve çok tehlîke-li isimler olarak yer alıyor. Millî Emniyet arşivlerinde, böyle çok önemli bir raporun mevcut bulunduğu Teşkilât eski başkanı Funt Paşa'nın bir sohbet konuşmasında öğrenildi. Rapor, Başbakan Yardımcısı Kenal Se-tiri pek şaşırttı. Bu işe en çok üzülen ise, Komünizmle Mücadele Grubunun üyesi Tâbil Senator Ahmet Yıldız oldu.

sında birkaç defa da CHP Grup toplantısı yapıldı. Bu toplantılar da çok dramatik konuşmalar çevreyan etti, bazı yıldızlar bu konuşmalar sonunda söndü, bâzıları parlardı. Bu arada, her zaman olduğu gibi meşrebini ortaya dökenler de bulundu. Bunlardan birisi de Türkiye'deki Yabancı Petrol Şirketlerinin ve iş çevrelerinin sadık savunucusu, CHP'nin genç elemanlarından Aydın Bolak'tı.

Petroçü Bolak, Feyzioğlu ekibi-nin dışında olmasına rağmen onların havasına kapılarak grupta kaldı, İnönü'ye şiddetle çatan bir konuşma yaptı, hükümeti Kıbrıs politikasındaki başarısızlıklarını ve dolayısıyla Söyledi ama ihsas etti ki, bu hükümetteki Tabii Kaynaklar ve Enerji Bakanlığının kendisi getirilse ve şu yabancı şirketlere karşı bas kaldırma başlayana Petroçü Ofisi temizlene işler gül gibi olacaktır.

Petroçü Bolak konuşmasında, Kıbrıs çıkışının Doğu ve Batı Blokları arasında milletlerarası bir mesele olduğunu, buna bizim yalnız başımıza halledemeyeceğimizi, Ismet Paşa'na damadımın dergisine yazdırıldığı gibi Amerikalılar «Go Home» demekle işin daha çok çökmez gireceğini, aksine bizim simdi her zamankinden çok Amerika signamamız gereğini söyledi. Sonra hükümetin sola meyyal ictihatının halkın itimadını sarstığından bâzılar, «Sol cereyanlara kapılmanızı arda kadar yapıyoruz. O kadar ki CHP içinde, hattâ hükümet içinde sol cereyanlar almış yürütülmüştür. Oyle ki, böyle bir bakan müsccel bir komünistin yanında benim için sevgilerim ve Amerikan kapitalistlerinin adamı demis. İçinde böyle bakanların bulunduğu bir hükümetten ne bekleyebiliriz?» dedi.

O günde CHP Grubu başkanlık kürsüsündeki Fethi Çelikbaş konuşmayı büyük bir zevkle dinledi. Ama ögleden sonra usul hakkunda söz alarak kürsüye gelen bir başka genç milletvekili, Izmirli Necip Mirkelâmoğlu, Grup Başkanvekili de petroçü Bolak'ı da gerçek cepheyle açıkça ortaya koynuna iş değiştirdi.

Mirkelâmoğlu, bazı bakan ve milletvekillerinin kürsüde solcu-luk, kuliste de komünistlikle it-ham edilmelelerinden bâzı usan-mıştı, dedi ki; «Aydın Bolak'ın konuşması itham ve iftiralarla dolu-dur. Başkanlık bunu: müdale etme-lydi, etmedi. Biz Atatürk umde-

Prof. Fethi Çelikbaş
İşine geldi

ri altında toplanmış CHP'liler ne komünizmin, amc ne de kapitalizmin usâhiyyâs. Biz bu çatı altında CHP idealleri için toplandık. Ama arkadaşım Aydın Bolak gibi sokak taki fakir ve sefalet içindeki adamların yakasına yapışıp da sen niçin fakir kaldın diye onu itham eden zihniyeti de tasvip etmiyoruz ve bunun karşılığında, Bolak ya çırıp iftiralarını ispat etmeli, ya da sözlerini geri almalıdır.»

Mirkelâmoğlunun bu sert sözlerine ne petroçü Bolak'tan ses geldi, ne de Çelikbaştan bir nefes çıktı...

Dr. Kemal Satır
Çok şaşındı

Hükümette Komünist aranıyor!

AP'nin isteği üzerine yapılan olaganüstü Meclis toplantıları ara-

YÖN NEDEN KAPATILDI?

Orgeneral Cemal Tural açıklıyor

Gazetemizin kapatılma kararının kaldırılması için Danıştay'da açtığımız dâvâda, Sıkı Yönetimi Komutanının yaptığı savunmayı正在写。Orgeneral Tural'ın açıkladığını göre, kapatma sebebi, Prof. Bahri Saver'in yazısıdır. Bu yazı Prof. Saver'in Siyasal Bilgiler Fakülte-since yayınlanan bir kitabından alınmıştır. Kitap hakkında herhangi bir takiba ta girişilmiş değildir. Sıkı Yönetimi süresi boyunca kapalı tutulan YÖN için de adlı kovuşturma yoluna gidilememiştir. YÖN'ün ağuğu dâvâ ise, henüz so nuçlanmamıştır. Orgeneral Tural'ım bu konu ile ilgili savunması şudur:

Prof. Bahri Saver

1. YÖN gazetesi tarafından Komutanlığımıza aleyhine açılan iptal edilen hukumet bakımından mesnevi olarak açılmış bulunmaktadır. Şöyledir ki:

Anayasamız 124 ünvanlı maddesinde ve 3832 sayılı Orfi İdare Kanunu'nun istinaden teşkil edilen Sıkı Yönetimi Komutanlığı, kadro ve kuzuluş işbirle herhangi bir kanuna belli ve muayyen bir maktır bağılmamıştır.

3832 sayılı Orfi İdare Kanunu'nun 15. maddesinde, «Bu kanunun istinaden içern Vekilleri Heyeti meşveretlerin denilmesi suretiyle meşveret kanuna istinaden kurulan teşkilat da doğrudan doğruya Başbakanlığa bağlı bir teşkilat olmağı iktiza etmektedir. Nitekim bu genel bugüne kadar filili olarak yapan tarihikatlarla da teyid edilmektedir.

Bu nedenle, Başbakanlığa bağlı olarak çalışan komutanlığımızın idari tasarruflarından dolayı açıksız dâvâların komutanlığımız aleyhine açılmış olarak doğrudan doğruya Başbakanlık aleyhine açılmış ve hasan olarak bu makamı kabulü iktiza etmektedir.

2. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 22. maddesinde izah olunan Başarı Hürriyeti, memleketi-ki hiçbir mülkesesenin temelinden sorumsuzluğunu, memleket ve millet sınırlarının ve kaderinin ihlali edilemeyeği normal hal ve zamanla has bir hürriyyettir.

Başbu, 20/21 Mayıs günü vuku bulan olayın üzerine kanatları altına alındığından Anayasamız tagħiż-ż-żejtib u bu kanunu tez-piexi stenja olan Türkiye Büyüg. Milliye Meclisi ile Hükümetin olañ għiġi an-Natħarha meydana getirilmesi ve buka bir dixx-le milliet, devleti alkirkien yak etme teppobba' għixx għidha oħra. Bundan Anayasamız 124. maddesine istinaden Ankara, İstanbul ve İzmir gibi üç vilayetimizde Sık Yönetimi İlân edilmiştir.

Anayasamız 124. maddesinde bu durumun hangi hallerde münhaa bulunduğu ve sekli izah edildikten sonra «Sık Yönetimi veya genel olarak savaş halinde hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, hürriyetlerin nasıl kayitlanacağı veya durdurulacağı kanunu gösterilmesi denmek de ve yine «İşlemlerin yürütülmesi, hürriyetlerin kayitlampsız durdurulması» ayrı bir kanun mevzuu olarak işaret olunmaktadır. İste bu kanun ise, şu ana kadar yine de kalkırılmış olsun 3832 sayılı Orfi İdare Kanunu'dur.

Ancak geçen kanunun 3. maddesinde Orfi İdare altına alınmasa yine

Cemal Hüsnü Taray

Sıkı Yönetimi ve Basın

Prof. Dr. Lütfi Duran

SİKIYONETİM süresince birçok gazete ve dergiler, Sık Yönetimi emirlerine uymadıkları veya milli menfaatlere aykırı neşriyat yaptıkları, yahut Hükümet icraatın kötüledikleri gerekçesiyle süreli, süresiz kapatılmıştır. Komutanlık ne yayın organlarını kapatmak yetkisi veren hükmüne dayanılar bu konudaki kararları, Orfi İdare Kanunu'na kendi dersinde kapatmışlardır. Ancak bu kanun hükmü, Sık Yönetimi makamlarının anladıkları ve uyguladıkları şekilde, onlara mutlak ve takdiri bir yetki tanımamakta ve hele ileri sürülen sebeplerle gazete ve dergilerin kapatılmasını derpi ve tecvize etmemektedir. Çünkü parlamentolu demokratik sisteme Sık Yönetimi, normal sivil idare gibi, fakat kasımları genişletilmiş bir hukuk rejimi olup, bu temel şartla ilişğini daima muhafaza etmek zorundadır. Onun içindir ki Anayasamız, «Sık Yönetimi halinde hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, hürriyetlerin nasıl kalkılacağı veya durdurulacağı kanuna gösterilir» demiştir. İşte bugüne yürürlükte bulunan Orfi İdare Kanunu, yeni Anayasaya her noktada uygun olmamakla beraber, bu olağanüstü hali düzenleyen statüdür.

Orfi İdare Kanunu'nun konumuzu ilgili hükmünü, Anayasamız yukarıda yazılı presibin altında inceleyip yorumladığımızda; Sık Yönetimi komutanlıklarına verilen gazete ve dergi kapatma yetkisinin, işlenen suçları ve suçlarını müyyideleştirmek için değil, ancak bir zabita tedbirini almak maksadıyla kullanabileceğine neticesine varılır. Zira, Sık Yönetimi kurulmasıyla, o yerde bütün idari ve adli yetkiler askeri makamlara intikal etmemip, sadece zabita salâhiyetleri ve kuvvetleri Komutanlığı devredilmiş olur ve işlenen suçlardan yalnız Orfi İdare ile ilgili olanlar, Komutanlıkça değil, özel askeri mahkeme tarafından tecvize edilir. Bu itibarla, Orfi İdare Kanunu'nun Komutanlara mevkute kapatma yetkisini, srf māni zabita tedbirini almak, yani suç işlenmesini önlemek maksadıyla tamamıştır. Gazete ve dergi kapatılması, basın hürriyetinin durdurulması demek olduğundan; Anayasası ve İdare Hukuku esaslarına göre, bu olağanüstü zabita tedbirinin, haklı ve yerinde sayılabilmesi ve eşitliği bozmaması için, gerçekten zorlu ve genel olması lazımdır. Başka bir ifade ile, Sık Yönetimi Komutanlıklarına yetki çevrelerinde gazete ve dergi kapatılmasına, ancak neticesi çok ağır olan böyle bir tedbirin alınmasında zaruret bulunması ve bundan başka gerekliliklerin hâlinde ve aynı neviden tek millet mevkutelerin belii bir süre için basım ve yayından yasaklanması şeklinde karar verilebilir. Şu da var ki Komutanlık, bir gazete veya dergideki yazının Sık Yönetimi bülgesinde karışıklık eklemesine sebebiyet verebileceğine kesinlikle kanaat getirir ve bunun gerekçesini gösterebilirse, mevkutun o nüshalarını kendi yetki çerçevesinde doğrudan doğruya toplatılabileceğine göre; bu önyeyleci tedbir yerine, gazete veya derginin basım ve yayının yasak edilmesi, basın hürriyetinin bütünü yurt üzerinde ve fakat belii kişiler içli dardurulması ve ancak bir mahkeme hükmüyle uygulanabilecek bir müyyidenin makam tarafından re'sen ittihamı ve içası gibi hukuke mümkün ve caiz olmayan bir işleme müsade etmek demektir.

Ote yandan, Sık Yönetimin faaliyet konusu, genel olarak kurulduğu yerde güvenliği ve düzeni sağlamak, özel olarak da bu rejimin İlânını gerektiren sebeplerin tekrar ortaya çıkmasına māni olmaktadır. Sık Yönetimi makamlarının bu konu ve amaçlar dışındaki her türlü eylem ve işlemleri hukuka ve kanuna aykırı dır. Ayrıca Sık Yönetime ait yetkiler kanunla bu makamlar arasında paylaşılmış bulunduğuundan, Komutanlık ile özel askeri mahkemeler kendi salâhiyet sınırlarını aşmamak zorundadırlar. Şöyledir ki, Komutanlık emniyet ve əsaslılığı bozabilecek fili ve hareketleri önlemeye veya hunkaları bozmaktan onları durdurup zararsız hale getirmeye; özel askeri mahkemeler ise, Sık Yönetimi ile ilgili suçlar işlendikten sonra suçlarını muhakeme ve tecviye etmeye yetkili olup, bu makamlar biri idarî diğer kazai mahiyet taşıyan karşılıklı görevlerine müdahale ve tecvizi etmemelidir. Aksi hâlde Sık Yönetimi Komutanlığının ve askeri mahkemelerinin yaptığı eylemleri yasaklamak istemektedir.

İste Sık Yönetimi Komutanlıklarının gazete ve dergi kapatmasına dair paylaşımlıkları tebliğler böylesine ağır ve açık aykırılıklar arzettmektedir. Çünkü, kapatma kararına sebepli olarak gösterilen Sık Yönetimi emirlerine riayetsizlik, Komutanlıkça önyeyleci tedbir alınmasını gerektiren bir durum değil, özel mahkeme hükmüyle tecvizesi kabil bir harekettir. Milli menfaatlere aykırı veya Hükümet icraatına karşı yasalar ise, Sık Yönetimin konusuna ve amaca giren filer olmadığından; gerek Komutanlığın, gerek askeri mahkemenin yetki sınırları dışında kahr. Bu mahiyetteki yasalar, hakikaten Sık Yönetimin İlânına yolaçan olay ve sebeplerle ilgili ve bölgenin güvenlik ve düzenini bozmak istendiği ise; bu takdirde aynı neviden bütün mevkutelerin o çevrede sadece yayım ve dağıtımını yasaklanabilir. İleri sürülen gerekçeler bu nitelikte olmadığını, sadece birkaç gazete ve dergi istihdad ettigine ve süresiz kapatma kararı verildiğine göre; bu busustaki tebliğler hukuka ve kanuna tamamen aykırıdır.

YENİ BİR VESİKA

Gizli Rapor: Borçlandır ve sömür

Memleketimizin dış yardım ihtiyaclarıyla ilgili olarak bir OECD Heyetinin Konsorsiyuma sunduğu önemli raporun sonuçlarını yorumuyoruz. Rapor bu günkü şartlara göre, mütçeler yaratarak dış ödemelerimizi 1972 veya 1977'de dengeye kavuştursak ve Batılı dostlarda kendi ölçülerle cömertçe sayılabilir yardım bulunsalar da, Türkîyemizin 1978 yılından sonra daha çok uzun bir süre 150 ile 200 milyon dolar tutarında ağır bir borç ödeme durumunda kalacağı, yanı dostlara el uzatmak dan kurtulamayacağımı kesinlikle ortaya koymaktadır. Kalıcı ki dostlar, kendi ölçülerde dahil cömert davranışmamaktadır. 1963'de mutabakata varılan 252 milyon dolardır. Konsorsiyum kredisi, ancak 102 milyon doları gioviz olarak verilmiştir. Bunun da 71,5 milyon dolardır büyük kısmı, yıldız 2,5 ile 3,5 faizli ve ancak 3 ile 4 yıl süreli, kısa vadeli kredilerdir. Dostlar, uzun vadeli ve serbestçe kullanılabilecek döviz yardımlarından nedense kaçınmaktadır. 1963 1963 Konsorsiyum yardımının 120 milyon doları yanı yarısına yakın bir kısmı, ya proje finansmanı, ya da yardım veren ülkeye hâreçanması zorunlu krediler şeklinde olmalıdır. Geri kalan 33 milyon dolar, yanı yıldız 13,3 ise bory teçhinden ve İhracat garantisinden ibarettir. Kredilerin ortalama faiz yıldız 3'dür. Geç ve güç verilen bu kredilerin ancak 187,5 milyon dolar 1963 yılında kullanılmıştır. Bunun kısa vadeli olan 71,5 milyon doları (Para Fonu ve Avrupa Para Anlaşması Kredileri) sayılmazsa, kullanılabilen kredi

miktari 115,5 milyon dolar olmaktadır. Halbuki 1963 yılında ödenen dış borç taksidi, 31,5 milyon dolar faiz ve 114 milyon dolar ana sermaye olmak üzere, 145,5 milyon dolardır. 1964'de sağlanan toplam Konsorsiyum kredileri, şartları tamamen bellî olmamakla beraber, henüz 140 milyon dolar civarındadır. Bu miktar, Amerika, İngiltere ve Almanyamın ek kredilerle 180 milyona çıkabilecektir. Talebimiz ise 215 milyon dolar iddi. Bunun azalan döviz rezervlerimiz takviye ile ilgili 35 milyon dolarlık kısmı reddedilmiştir. 1964 yılında ödenecik borç ise, 35 milyon dolar banker borç olmak üzere 175 milyon dolardır. 1965'de ödenecik dış borç taksitleri ise 215 milyon dolardır. Demek ki, çeşitli ağır şartlara bağlı konsorsiyum kredileri, gerçek bir yardım sağlanmadan, eski borçların ödenmesine gitmekte ve sadece borçlunun borç yükünü artırmaya yarılmaktadır. Duyunu Ummiyile devrinde de durum pek farklı değildi. Geçmiş yılların dilencilik politikası artık sermayeyi bile kurtaramaz hâle gelmiştir.

Eğer, Batılı dostlar ancak bu şartlara yardım vereceklerse, böyle yardımına hayır dileyerek, mevcut borçların çok uzun vadeli ve faizsiz bir ödeme planına bağlanmasını talep etmek, dünya çapında gerçek kalkınma yardımaları araştırmak ve iç imkânalarımızı en geniş şekilde seferber etmek, mili menfaatiimize en uygun dâisen dış yardım politikasını

YON

dolara yükseltmektedir. Ek faiz miktarı, 10-15 milyon dolardır. Eski borçlara yenilerinin eklenmesi borç hacminin artmasına, borç taksitlerini de artıracaktır. Sadece, 1963 yılında alınan krediler, Kalkınma Planının son dört yılında 80 milyon dolar yeni borç ödenmesini gereklî kılmaktadır.

Eğer, 1963'teki kısa vadeli borçlarla birlikte de yeni kredi, 40 yıl vadeli krediler için bir ödeme yapılmayacaktı. Ancak, 1967'den sonra - o da 10 milyon dolar kadar - ek bir faiz konusu bahis konusudur. Ne var ki, 1963 denemesi, bu faraziyelerin doğru olmadığını göstermektedir. 1963'de sağlanan Konsorsiyum kredilerinin ortalama faiz oranları bir hayli yüksektir ve ödeme süresi umulduğundan çok kısıdar. 1963 yılı kredilerinin ortalama faizi yıldız 3 civarındadır. Ağırlık ortalama ödeme süresi 17 yıldır. Ödeme yapılmayacak devre 4,5 yıldır. Para Fonu ve Avrupa Para Anlaşmasının kısa vadeli kredileri hesaba katılmazsa, ödeme süresi 25 yıl, ödeme yapılmayacak devre 7 yıl olmaktadır.

Konsorsiyum kredileri, 1963 ortalarına şartlarıyla verilmekte devam ederse, dış yardım ihtiyaci sınındaki tahminleri aşacaktır. 1963 durumu, Plan devresinde yeni ödemeler yapılmayacağı faraziyesini yıkırmıştır. Borç hacmi ve faiz ödemeleri önemli ölçüde artacaktır. Gelecekteki faiz yükünün hesabında, 1963 ortalama faiz şartları esas alınırsa, 1963'de 30 milyon dolar olan faiz ödemeleri, 1967 yılında 40-45 milyon

durumda, faiz oranının önemini ortaya koymaktadır. Şöyledir ki, 1962'de dış borç 900 milyon dolardır. Eğer yeni borçlanmalarla ortalama faiz oranı 1963'de olduğu gibi yıldız 3 olursa, 1977'de dış borç 1,7 milyar artarak, 2,6 milyar dolara yükselecektir. Bunun 660 milyon doları borçların faizlerinden ileri gelmektedir. Bu miktar, toplam borçların yüzde 26 sını, borçlardaki 1962'den sonraki artışı ise yıldız 39'una eşittir. Demekki, 1,7 milyar borç artışının 660 milyonu, yanı yıldız 39'una faizdir. Yeni borçlanmaların faizi yıldız 1 olsa, 1977'de borcumuz, 2,6 milyar verine 2,1 milyar dolar, yanı 500 milyon dolar at olacaktı. Tablo I bu durumu göstermektedir.

Borçların artışı önemek için, ihracat, turizm, v.s. gibi gelirlerin daha hızla artması surette, cari ödemelerde bir fazlalık sağlanması gereklidir. Cari açık, halen olduğu gibi yeni borçlanmalarla kapatıldığı maddetçe, borç artırmak devam edecektir.

İlk yıl zarfında Konsorsiyumdan istenen yardım taleplerinin, ihtiyacın çok altında olması, önceden taahhüt edilmiş yatırım kredilerinin mevcut olması yüzündendir. (Plan devresi başında

Kalkınma Planı, ... Türkiye'nin ödemeleri projeksiyonlarını kaleme inceledikten sonra, ilk Beş Yıllık Plan devresi zarfında yılın yardım ihtiyacının 320 ile 340 milyon dolar civarında olacağını hesaplamıştır. Asgari tahmin olaan 320 milyon dolar, plan tahmini olan 280 milyondan 40 milyon dolar fazladır. Bunun 30 milyonu, Konsorsiyumun net yardımını artırmaksızın, kusa ve orta vadeli yeni borçlar karşılamak lâzımdır. Eğer dış ticaret açığı tahminleri çeşitli sebeplerle gerçekleşmezse, dış yardım ihtiyacı 340 milyon dolar civarında olacak.

Borçların artışı önemek için, ihracat, turizm, v.s. gibi gelirlerin daha hızla artması surette, cari ödemelerde bir fazlalık sağlanması gereklidir. Cari açık, halen olduğu gibi yeni borçlanmalarla kapatıldığı maddetçe, borç artırmak devam edecektir.

1967 yılı sonunda cari açığın (ziraat fazla hariç) hâlde 200 milyon dolar civarında kalacağı hesaplandığına göre, ikinci Beş Yıllık Plan sonunda, dış ödemelerin dengeye kavuşturulabilmesi için, açığın beş yılda giderilmesi gerekecektir. Bu da, 1967'den sonra turizm ve ihracat kazanclarında son derece iyimsere tahminler yapılması ihtiyacını göstermektedir. Şöyledir ki, ithalat artışı yıldız 5 oranında kalacağı farzedilir. İkinci Beş Yıllık Plan'da ticaret açığının yıldız 50 azalması için, ihracatın yıldız 11 oranında artması gereklidir. Geri kalan yıldız 50'nin kapanması da turizm gelirlerinin

TABLO: I Dış borçlardaki artış ve faiz yükü

Kredi şeklindeki yardımın faiz oranları	DİŞ ÖDEMELER DENGESİNE			
	İkinci Beş Yıllık Plân sonunda ulaşırlısa	Üçüncü Beş Yıllık Plân sonunda ulaşırlısa	Faiz % 1	Faiz % 3
1) Dönem sonundaki toplam dış borç miktarı (Milyar dolar)	1.8	2.0	2.1	2.6
2) Yeni borçlarda konulmuş faiz ödemelerinin payı (Milyar dolar)	100	310	200	660
3) Faizlerin toplam faiz (yani 2) nin 1) e oranı	% 5	% 15	% 9	% 26
4) Faizin 1962'den sonraki borç miktarı artısına oranı	% 11	% 27	% 16	% 39

YON'UN NOTU: Dış ödemelerimizi, bugünkü gelişe göre mücize sayılacak bir çaba sonucu, 1972 de, ya da 1977 de dengeye kavuşturmak da, ağır bir borç yükünden kurtulmak mümkün olmayacağıdır. Yeni dış kredilerin faizleri ortalamada % 3 ile bulmaktadır. Bu faiz orayıyla 1952 de 900 milyon dolar olan dış borçlar, 1967 de 1,6 milyar doları yükleyecektir. Dış ödemelerde 1972 de denge sağlasak da, borç 2 milyar dolar olacaktır. Dengeye 1977 de ulaşarsak, borç miktarı 2,6 milyara erişecektir. Bu borçun 660 milyon dolarını borçlanmaların faizini ödemek için yapılan borçlanmalar teşkil etmektedir. Yeni borçlanmaların % 39 u faizle gitmektedir. Bugünkü tarza borçlanmala paydos demek ve mevcut borçları gerçekçi bir ödeme planına bağlamak zamanı çoktan gelmiştir.

1967'de 50 milyon dolardan 1972 de 150 milyon doları geçmeye başlıyor. Eğer ticaret açığında bir değişiklik olmasa, turizm geliri 250-300 milyon dolara ulaşmalıdır. (Turizm geliri halen 10 milyon dolar civarındadır).

Cari ödemeler açığında böyle hızla bir düzelleme gerekçeli olabilir. Daha önceki dönemde üçüncü Beş Yıllık Plân dönemi sonunda sağlanan takırdır, A sıkka göre 1978-82 devresinde yılda 80 milyon, C sıkka göre 200 milyon dolar borç ödemek gereklidir.

Bu tablolardan ısgı altında OECD Heyetinin verdiği sonuçlar sunlardır: «Tahminler, daha çok kötülümser sonuçlar sevketmektedir. Herseyden önce, eğer krediler C şartına uygun olursa, (25 yıl vadeli, yıldız 3 faiz ve 7 beklemeye yolu) Türkiye Kalkınma Plân'ının ilk 10 veya 15 yılında, dış yardıma muhtaç olmayacağından, bir duruma gelemez. İkinci veya üçüncü Beş Yıllık Plân takip edilen yıllarda, cari ödemeler fazladan artacak. Böylece borçlar, faiz yıldız 1 olursa 2,1 milyar, yıldız 3 olursa 2,6 milyar dolara yükselecektir.

Bu durum, yeni borçlanmalarla, faiz oranının önemini ortaya koymaktadır. Şöyledir ki, 1962'de dış borç 900 milyon dolardır. Eğer yeni borçlanmalarla ortalama faiz oranı 1963'de olduğu gibi yıldız 3 olursa, 1977'de dış borç 1,7 milyar artarak, 2,6 milyar dolara yükselecektir. Bunun 660 milyon doları borçların faizlerinden ileri gelmektedir. Bu miktar, toplam borçların yüzde 26 sını, borçlardaki 1962'den sonraki artışı ise yıldız 39'una eşittir. Demekki, 1,7 milyar borç artışıının 660 milyonu, yanı yıldız 39'una faizdir. Yeni borçlanmaların faizi yıldız 1 olsa, 1977'de borcumuz, 2,6 milyar verine 2,1 milyar dolar, yanı 500 milyon dolar at olacaktı. Tablo I bu durumu göstermektedir.

Hatta A sıkka'nın uygulanması ile Kalkınma Plân'ının ilk safhalarında, daha elverişli şartlara dış finansman sağlanabilir. Türkîyenin ikinci Beş Yıllık Kalkınma Plân sonunda, dış yardımın vazgeçilemeyecek duruma gelebileceği ve vadesi gelen dış borç taksitlerinin daimi veya kısım tecrüberini isteme durumundan devamlı olarak kurtulabilecegi hususunda şüpheli haklı gözükmemektedir.

Bununla beraber, dış ödemeler dengesinde, önemli bir cari fazla sağlamak bakımından, ne kadar zamana ihtiyaç olursa olsun, ki nihayet bir gün bu yapılmaktadır. Türkiye, birinci, ikinci, üçüncü plân dönemleri zarfında biriken borçları ödemek için, hayli uzun zaman sermaye ihraç eden bir memleket durumunda kalacaktır.

Tablo II'de ise, ödeme dengesi sağlananın ardından, faizlerin birlikte ödenmesi gereklî olan yıllık dış borç taksitleri gösterilmiştir. Tahminlerde 3 farklı sıkka yer verilmiştir. A sıkka,

Türk Hükümetinin dayandığı ilk farzuledir. C sıkka, 1963 Konsorsiyum Kredilerinde uygulanan şartlardır. B sıkka ise, A ve C şartının ortalamasıdır.

Tablo, ödeme süresinin ve fa-

Aliyeroğlu Turhan Selçuk'un

Yüzlerce seçilmiş karikatürü

bir kitapta toplandı

Fiyatı: 800 Kuruş

İsteme yeri: İZLEM YAYINEVİ

P. K. 694 Galata — İstanbul

(Yön: 8)

TABLO: II YILLIK BORÇ YÜKÜ

Dış yardım şartları (1)	DİŞ ÖDEMELER DENGESİ				
	İkinci Beş Yıllık Plân sonunda gerçekleştiriliyor	Üçüncü Beş Yıllık Plân sonunda gerçekleştiriliyor	A	B	C
(Milyon dolar olarak yıllık ortalamalar)					
1973 — 1977	50	90	135	—	—
1978 — 1982	75	115	150	80	135
1983 — 1987	75	115	145	90	145
1988 — 1992	70	100	90	90	140
					160

(1) A sıkka: 40 yıl vadeli, 10 yıl ödeme yok, faiz % 1. B sıkka: 40 yıl vadeli, 10 yıl ödeme yok, faiz % 3. C sıkka: 25 yıl vadeli, 7 yıl ödeme yok, faiz % 3.

YON'UN NOTU: Dış ödemelerde 10 ilâ 15 yıl içinde, bugünkü gelişe göre mücize sayılacak bir sıklıkla, denge sağlansa da, dış borç ödeme derdinden kurtulmak mümkün olmayacağıdır. Yeni dış borçlar, en büyük ihtimalle C sıkka uygun şekilde verileceğine göre, bütün çabalarımıza rağmen 1978-82 devresinde da 150 ilâ 200 milyon dolar borç ödemek zorunda kalacağız. Tek urtulu yolu bu tip sömürücü borçlanmalara simdiinden paydos dylebilmektedir.

KIBRIS GERÇEGİ!

Her seyden önce sorulması gereken bir sual vardı: Menderes devrinde Zürih ve Londra anlaşmaları ile kurulan Kıbrıs Statüsü'nün bu günkü dünya gerçekleri içinde devam ettirilmesi ne ölçüde mümkündür? Bu soru şu ana kadar, Kıbrıs meselesine çare aramak düşüncesi ile açık bir şekilde ortaya atılmış değildir.

Bizce, anlaşmaları kutsal sayan bir hukuk anlayışından kurtularak bu soru sorulsa ve sorsa; ve politik gerçekler içinde bir çözüm yolu aransa idi, Kıbrıs meselesi büyük bir ihtiyalle gerek Kıbrıs Türkleri gerek Türkiye'ni gerçek çıkarlarına uygun şekilde çözülecek, bugüne kadar çeken acı, düşülen hayal kırıklıkları olmayacak, Türkiye Cumhuriyetinin prestiji zedelenmeyecekti. Araklı 1963'den bu yana diziilen olaylar bize hak verecek niteliktedir. Fakat haklı olamam veya olmamam, meseleinin incelenmesine ancak böyle bir sorunun ortaya çıkaracağı gerçeklerin muhasebesiyle başlamaktan başka çare olmadığı da ortadadır. Evvelâ, bugünkü politik ve sosyal dünyası nedir, bu dünyaya nasıl bir anlayış hakimdir, bunları arayalım:

1964 DUNYASI

Bu, adeta bir yıldızlar sisteminin kurulması gibi, devamlı bir dağılma, yeniden olma ve yeniden birleşme hareketi hâlinde olan, içinde devrim şimşekleri çakan çok firtinalı bir dünyadır. Bir taraftan balta girmemiş ormanlardaki kurtuluş savaşlarından masa başında imza törenine kadar uzanan bir çizgi üzerinde sıra sıra, renk renk yeni devletler doğarken, diğer taraftan iki büyük kuvvet bloku içindeki devletler kayıtlı bağımsızlıklarından tam bağımsızlıklarına doğru kaymaktadır. Diğer bir yanda ise, Kongo'da veya Vietnam'da, milletler büyük devlet etkilerine rağmen siyasi kaderlerini kendileri bulma yolundalar. Ve bu büyük parçalanma içinde ve buna paralel olarak, yeni bir bireşim, bölmemiş gerçek bir milletler topluluğuna doğru yeni bir dizenin kurulması hareketi vardır. (1)

Bu dünya, Moskovada bir Ağustos günü nükleer denemeleri durdurulan anlaşmanın imzalanması ile soğuk harbin devriminden kesinlikle kapı dışarı edildiği, Fransanın Nato'nun duvarlarını çatır çatır çatırdattığı ve Çin'in Gobi Çölü'nün ötesinde yeni bir komünist kâbesi kurmaya başladığı, Comecon içinde bir Romanyanın Moskovanın iktisadi diktasını reddettiği ve bir elini Pekine, diğer elini Parise uzattığı ve hoş görüldüğü, bir Kübanın her seye rağmen ayağa kalabildiği ve OAS içinde bir Meksikam da bu Küba için her seye rağmen tanınmaya devam edeceğini diyebildiği, külgüçük bir Panamanın kocaman bir Amerikayı Kanal statüsü üzerine yeniden eğilmeyi, evet, bir akdi yeniden gözden geçirmeye zorlayabildiği, Robert Kennedy'nin Varşova'da cılıncı alkışlanabildiği Italyada Katolik Partisi ile Radikal Solun koalisyon kurduğu bir dünyadır.

Ve bu dünya, Anglo - Sakson ve Cen-

men kızlarının Romanya ve Bulgaristan plajlarında güneş banyosu yaptığı, Çek ve Macar Halk Cumhuriyeti çocukların Londra kol kola dolaştığı, Sovyet şairi Evtusenko'ya Pariste bayram yapıldığı, Amerikan piyanisti Cliburn'un Yugoslavya ve İsviçre, diğer bir kanadı Amerika'da Meksika belki de Uruguaya uzanan genç Afrika ve Asya Milletleri topluluğu vardır.

Ve nihayet bu dünyada, devletler arası hukuk, belki de bütün büyük değişim devirlerinde olduğu gibi saf hukuk kabuğundan sıyrılmakta ve yeni bir anlayışa göre ayarlanmaktadır. Bu anlayış her millet için kayıtsız şartlı bağımsızlık ve her millet için ileri bir sosyal düzen emretmekte ve bunların yerine getirilmesini bütün milletlerin kendi işi saymaktadır. Milletlerarası hareketler bu anlayışa göre değerlendirilmekte, muahedeler bu anlayışa göre kalmak veya düşmektedirler. Amerikanın Rus nüfuz alanı içindeki devletlerin siyasi bağımsızlıklarını, Rusyanın da Amerikan nüfuz alanı içindeki devletlerin iktisadi bağımsızlığını kendi işi sayması ve Birleşmiş Milletlerin, bir iki istisna hariç, bir ırk ayrimi düzeni kurmuş olan Güney Afrika Devletini hep birlikte takbib etmeleri bu anlayışın sonuçlarındandır. Aynı anlayışla da, tek partili Bin Bella rejimi, bütün kusurlarına rağmen, tek partili Franko rejiminden daha muteteber sayılmaktır. Hindistan Portekiz sömürgesi Goya'yı ilhakı bir iki aleyhte ses dışında makbul sayılmaktır. Küçük Çin'in bazı özelliklerine rağmen Hindistan'a saldırısı öyle sayılmalıdır. Ve gene aynı anlayış neticesidir ki, Amerikanın silahlındırığı Castro aleyleti Kübalı mültecilerin arkasından jetlerini Kübaya doğru uçurması büyük gürültüler ve mukavemetler yaratmış, fakat faşist Trujillo rejimi yıkılırken İhtilâclere yardım için gamboşlarını Dominik sahilere göndermesi umumi ve sessiz bir tasviye karşılanmıştır.

Modern Dünya olsa bu yıldız firtınasının merkezinde, ister tek partilli, ister parlamentler bir siyasi diken içinde olsun, ister sosyalist, ister sadece reformcu olsun, kalkınmalarını ve rejimlerini toplumu bir anlayış üzerine oturtmuş, bilek kuvvetle emperyalizmi yenmiş, her türlü dis sömürme ile beraber iş sömürmeleri de bertaraf etmiş veya etme çabasına olan iç ve dış meselelerini kendi içinde fakat ikinci Çihan Savaşı sonrasında toplum hayatının her alanında kaçınılmaz ölçü olan bilimin-

Ibrahim Çamlı

süzgeçinden geçirerek çözen, gerektiği zaman dünya meselelerinde yarıcı seslerini duyuran, özgür, Batı ve Doğu Blokları arasında TARAFSIZ, bir kanadı Avrupa'da Yugoslavya ve İsviçre, diğer bir kanadı Amerika'da Meksika belki de Uruguaya uzanan genç Afrika ve Asya Milletleri topluluğu vardır.

Bir zamanlar John Foster Dulles'in inkâr ettiği bu devletler, bugün, küçük devletlerin haklarını kabul etti ve itibarı yükseltmiş, olarak dünya politikasına yön vermektedirler. Tarafsızlık şimdi modadır. Rusya ve Amerika Laos'un tarafsızlığı için elele çalışmaktadır. Fransa ise bütün Hindi - Çin'in tarafsızlaştırılmasını teklif etmektedir. Sovyet politikası ve daha az, fakt artan ölçüde Amerikan politikası artık bu topluluğu uymak, hiç olmasa ona hoş görünmek çabasındadır. Tarafsız devletler bütün dünya meselelerini, kâbeleri olan ve 110 kürsür üyelik arasında en azından 50 oya sahip bulundukları Birleşmiş Milletlere getirmek ve orada oyları ile etkili olmak çabası ve başarısı içindedirler. Bu topluluğun, her millet için kayıtsız ve şartsız bağımsızlık istemek, milletlerin kurtuluş savaşını desteklemek, fakat bunun dışında her türlü harbe karşı koymak ve dünya barış için çaba sarfetmek ve bunun için de dünya barışının tehdit eden kuvvet bloklarının teşekkülüne ve yayılmasına karşı olmak ve nihayet içerisinde özel menfaatlerin ve pek tabii olarak her türlü ırk ayrimının üstünde toplumu bir siyaset gümek ve güvenlere yardımcı olmak gibi kendi şart ve niteliklerinden doğan prensipleri bugün dünya politikasına hâkim anlayışın aynıdır. Şimdi, bugünkü seyval, depolarize ve ileri dünya düzeni Tarafsız Blokun eseri mi, yoksa Tarafsız Blok zaten böyle bir istihaleye girmiş olan modern dünyanın sonucu mudur gibi bir soru sorulabilir. Bunun cevabı geleceğin çok daha yetkili siyasi tarih bilgilere aittir. Yalnız bireysel kesinlikle söyleyebilir, o da İc Nato'lu garanti devlet ile anlaşmalarına rağmen, Makarios Kıbrıs'a bu blokun maddeten değilse bile manen bir parçası olduğunu. Bu bizim için maalesef hesaba katılamazlık yapamıyacağımız 1 numaralı gerekir.

1964 DUNYASI İÇİNDE KIBRIS VE MESELENİN İNONU'YE İNTİKALİ

Zürih ve Londra anlaşmalarının bir taraftan Kıbrıs'ın iç ve dış düzenini kayıtlamakla tam bağımsızlığını zedelemiştir, diğer taraftan gene bu anlaşmalar gereğince bu düzeni garanti altına almak için iki NATO Devleti Türkiye ve Yunanistanın Kıbrıs topraklarında askeri birlikler bulundurmaları, Garanti anlaşmasının 4. maddesine göre diğer garanti devlet İngiltere ile beraber müdahale hakkına sahip olmaları ve İngilizlerin Ortadoğu ülkelerini burada bulundurmaları ve bu suretle Kıbrıs'ın NATO strateji çemberi içine girmesi ve tarafsızlığının filen sekteye uğraması, bu anlaşmaların biraz evvel tablosunu çiz-

dığımız dünya içinde, özellikle Tarafsızlar ve Doğu Bloku tarafından, sempati ile karşılaşmaması için yeter sebeplerdir. Kaldı ki, nüfusun yüzde 20'si olan Türk Cemaatinin teşkil mecliste ve idare mekanizmasında bu nisbetin üstünde temsil haklarına sahip bulunmayı ve veto mîsesesesinin devlet işlerini sekteye uğratacak nitelik taşıması, Tarafsızlar ve Doğu ile aynı çizgiye olmamakla beraber Amerika ve diğer Batı memleketlerinde de tenkitlere yol açmıştır.

Bir de cemaatlerin özellikleri meselesi vardır: Şu gerçegi de kabul etmek zorun-

KIBRIS ye YÖ

Görüşlerine geniş ölçüde katıldığı arkadaşı gi çekici Kıbrıs yazılarını yazarları YON'um turunu da kısaca belirtmek istedim. Gün geçti ki, Arahk 1963'den önce, 1959 Kıbrıs statüsünün müzakerelere girişmeyi reddetmemiz halde olmustu. Let işlerinin yürütülmesini imkânsız kıtan Anayasa sinz karşılık, Türk Cemaatinin sosyal, ekonomik ve satın alıma alacak önemli yenilikçi avantajlar sağlanabilirdi. Atina'ya karşı, elinde çok kuvvetli koza bulundurmuş osu ipleri Atina'dan çekilen bir kukla saymasa, Los karlos'a her halükarda boyun eğdirebileceği düşüncesi dârûnada Doğu - Batı münasebeti dinde alındı. tarafsızlıkların gücünü kümseme mesi, minden bugünkü Kıbrıs çıkmazını yaratmıştır.

İkinci hata, Kıbrıs meselesini her seyden öne venliğin sağlanması şeklinde görür. Washington ve masum isteyen tarafsızlık politikasının savunucusunda Enosis'ı destekleyecekerlerin da işin başında olması. Washington'a göre Enosis, tarafsız Kıbrıs'ı ve Türkiye'ye askeri işsizliğinde verilecek sıkıcı yanı sıra, filen Amerikan işçilerinin kutsulmasına inanır. Enosis'ı Adanın yeni bir Küba olmasının ödemeliyi koruyan ve Amerika'ya da Kıbrıs'ta filen işi için kabul etmiştir. Zira çok iyi bilin ötekideki kâjuvarı Kıbrısta bir komünist darbeyi bugünkü sonuçlaştı. Bugünkü şartlarda asıl tehlike, Adadak mesidir. Böylece Batılarım çıkışları Yapan emper birlesmektedir.

Durum bu iken, Türkiye'ye mesleki işsizliği kalkışması, onu Enosis'ini üzerinde müzakirâ davası, memleketimizle verilecek ufak toprak parçası olacak gibi manasına bir noktaya gelmiştir. Hâldeidea ci emperyalist Yunanistanın nasıl asla güvenli olduğunu göstermiştir. Bu sebeple memleketimiz, Enosis'e kesinlikle karşı durmalıdır.

Diger taraftan, en ufak bir emperyalist etme gibi bir davası olmamış memleketimiz, Kıbrıs'ta asla değildir. Akşine, Kıbrıs'ın bir askeri işsizlikte yarın, Türkiye'ye güvenliğini tehdilkeye atabilir. Bu temizlenmiş bağımsız bir Kıbrıs formu, Enosis'la daha uygundur.

Bağımsızlığın Enosis'e yol açmasını önlüyecek en tün büyük devletler ile bölgesindeki devletlerin kâti ferans yoluyla Kıbrıs'ın Avusturya gibi tarafsız bir

Bağımsız, tarafsız ve askeri işlerden temizlenmiş Doğu Blokunun, gerek bütün tarafsız iş kelerin desti. Esasen Kıbrıs meselesinde Türkiye'nin tahtı yâni Türk çıkarlarına karşı, - dest olma diktâri Türk çıkarlarına daha yakını bulunması olmuştur. Türk çıkarlarına ait sunudan giderek, eninde sonunda Enos kalmak yerine, Türkiye, bu ters durumu düzeltmeli. Hükümetimiz, bütün büyük devletler ile bölge devletleri Kıbrıs Konferansının toplanmasına yol açacak dipti muddler. Kıbrıs'ın askeri işlerden temizlenmiş, târla getirilmeli tezini savunan bir Türkiye, Makarios'bu en büyük kozu, kendi eline geçirilmiş olacaktı. Bütün günde çok daha güçlü bir şekilde Kıbrısta târla bir devlet kurulması tezini savuna bilir ve bu

Kıbrıs konusunda oldukça romantik görülmüşü Partisi Milletvekillerinden Mallallen tarafından vekili, U Thant'a gönderdiği bir mektupta, Kıbrıs'ın Birleşmiş Milletlerin bir üssü haline getirilmesini de, Türk topluluğunun haklarını sağlam teminata hâlinde ihtiyaçlarını karşılayabilir. Önemli olan, Kıbrıs'ın politikamızın her türlü emperyalizme karşı

TÜSTAN

Birleşmiş Milletlerin «Başkın Gücü» mensupları Türk ve Rum bölgeleri sınırları

dayız ki, Kıbrıs Rum Cemaati ve bu cemaatin gerilla kuvvetleri EOKA'nın 1954 yılında İngiliz Sömürge idaresine karşı aştıkları mücadele, dünya siyaset tarihine bir kurtuluş savaşı olarak geçecektir. Bu, bugün için böyle olduğu gibi, başladığını on senen önce de, aynı senelerde Amerikan casus teşkilatının Guatamala'da Boston meyve tacilerinin baskısına karşı koyan bir hukümeti devirdiği, Rusların Macaristanı kana boyadıkları, Soğuk Harbin bütün kalpleri dondurduğu yıllarda da böyledi. Çünkü, o yıllarda Hindistan ve Pakistan bağımsızlıklarını çoktan kazanmış, Yugoslavya artık bir Moskova peşki olmaktan kurtulmuş, Fransız sömürgeciligi Hindi - Çin'de Vietnam'ın eynilmesi, Afrika Devletleri teker teker belirmeye, kicası bugünkü dünya kurulmaya başlamıştı.

Türk Cemaatinin bu savaşta seyirci kalmazı, dünya kamu oyunda, Kıbrıs meselesi

etrafında yapılan değerler muhasebesinde, aleyhte olmuştur. Rumların mücadelelerini başıumsuzluk bayrağı yanı sıra ENOSIS bayrağı altında yürütmüş olmaları Türk Cemiyetinin pasif tutumunu haklı göstermez. Zira Türk Cemiyeti, şartlara uygun şekilde, muhavemetin hareketinin Enosis aleyhinden olan kanadı ile birleşerek ve otlarla destekli olarak, savasa katılmış idi, belki Enosis'i bertaraf edebilir ve müstesneleke idaresinden temin etmemiş adada Rumlarla bilek kuvvetine dayanan bir estetik ikinci yusuma imkânları da sağlayabiliyor. Nitekim şüpheyi de olsa, geriye gelip de gidecek olursa böyle bir davra-

SHE YÖN

lığından arkadaşınız İbrahim Çamlı'nın İl-
malarına YON'un Kubus meselesiindeki tu-
lumlu bir gün geçtikçe daha iyi anlaşılmakta
olarak insanların değişimini konusunda
iz hâlini oluşturmuştur. Bu müzakerelerde dev-
erler kente Akyazı'ya hikimlerinin değişimine
eyal, ekonomik ve kültürel gelişmesini tem-
silcileri sağlanmıştır. Diğerleri Bakanlığımızın
mülâkâtlar halde bulunmuş ve hem de makam-
ında Akyazı, Londra ve Washington'un Ma-
rekâbile ejderi dökülmüş ve en önemli de-
ğerlerin hâlini aldığı yeni şekli gözden uzak tut-
ulmuştur. müzakerelerin reddine yol açarak

İter srasında önce askeri üslerinin azamı güzergâhı Washington ve Londra'nın, üslerin kaldırılması ise Makedonos'a karşı, eninde de bu işin başındaki teshis edemeyişiniz olurdu ve Kibar NATO topraklarında hâline getirileceğin tâvizler, aslında İngiliz üslerin de kırılışmasının imkânı verecektir. Washington olsun istemekten çok, askeri üsleri en kısa süre içinde sağlayacak ideal formüllerini bulmak istedir. Klîse EOKA ve Rum bûrçebeyî boyuncuların partillarda rahatlıkla öndeleyebilecek tek tîcbe, Adadaki askeri üslerin kaybedilmesi. Yunan emperyalizmi ile, yânil Enosis ile

seçmeyi nearı Washington ve Londra'da çöz-
mek ısrarında militakerele zorlamış ve Kıbrıs
dak ırıak partanın tapulu mu, yoksa kırıkh
ya gelmişse. Halbuki son olaylar, Megalo-
nazi asta güvenilirsemipetk sözde bir müttelik
umem leketlimiz. Yunan emperyalizmine, yanı-

... ist emel gütnseyen & toprak İlhaçı gibi
Kahroba'ya askeri üslerin tesisi ile ilgili
ert lis olacak mütala edilmesi, bugün de ilse
başlayıcı稳定性. Bu sebeple, askeri üslerden
fazla bir sayıda askeri üslerin kurulması beklenmektedir.

naması hollyeçik an güvenle formül ise, bü-
ki devletlerin katılıceği zulmülerse de bir kon-
sultasyon gibi taref bir statüte kavşamadı.
İşte bu konuların temsilcisi bir Körfez Konferansı, çok
fazla ilâkeleri destekleyen zulmülerin enlikte
Türkiye'nin katılımıdı, dördüncü Eskişehir
olma düşüncesi ise Enosti'ye aleyhisi gibi
bir konum olmustur. Bu nedenle Amerika-
nde ve sonuda Enosti'yi kabullemek zorunda
kalanı dördüncü ve ondan yararlanmalıdır.
İşte böyle devletlerin biraraya gelerek bir
yol aracak diplomatik teşebbüslerde giriş-
mektedirler. Tarihsel ve bağımsız bir ülke hâ-
lifî Türkîye, Makarios'un gütüne teskil eden
ve şerifî silâkatır. Bu kor şâvesinde Türkiye, bu-
kilde Kocayata tarafları, bağımsız, fakat İde-

mantık gelenekslü bir başka formül, İngiliz İş-
haliin tarafından ortaya atılmıştır. Bu millet-
tekuptrı, Kıbrısan emilletlerarası toprak ve
ine getirmesini istemiştir. Bu tip bir formül
sağlam tenimata bağlamak şartıyla, Türkiye-
Dserdi-anan, Kıbrıs politikamız ve bütün
şeritlerimizde kara ile mibraka olurulmazdır.

YON

neştan kaçınma sorumluluğumuz, ne ölçüde o arada cemaatleri bölmeye politikası güden İngilizler adım adım takip etmekle meseli, Menderes Hükümetinin, ne ölçüde Türk Cemaati Üzerlerinin olduğu üzerinde ayrıca durulacak bir konudur.

Türk Cemaati Eiderlerinin Kıbrıs statüsü
meydana geldikten sonra da yapıcı bir
şâhiyet içinde olmadıklarına ait bir itham
vardır. Rauf Denktaş'ın hedef tutan bu iþha-
mî, Devrinin Hükümetinin Kıbrıs Büyükelçi-
si Emin Dürvüş Miliyett'e yayınladığı bir
mesajında yer almıştır.

Dırvana Kıbrıs'daki cemaatler aras; müsâbeheleri aşağıdaki şekilde tarif etmektedir:

... Ben orada bulduğum süre zarfında, ne bir Türkün Rum ateşi ile burnu kanaması, ne Türk evleri yakılıp yıkılmış, ne de Türkiye'nin Kibristaki hakları tanınmasık edilmiştir. Bilakis, Denktاشın da bilesen gibi, bugün Türkiye'ni notalarım ge-

Ekonominik hakimdan kaderlerine terkediilen Kıbrıslı Türkler

ri çevreme cür'etini kendinde gören Maka-
rios, kendisini ziyarete giden Türk sefirinin
tavsiye ve tenkîterini can kulağı ile dînler
veya hiç olmazsa böyle görünür, sefirin
otomobili kapsından ayrılanca kadar binic
taşında esas vaziyetinde beklerdi.

Ve bu tablo içinde Denktaş'ın
nu şöyle anlatmaktadır:

... Kibris'ta diğer bir görevim de, Türk Cemaatinin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına yardım etmekti. Cemaat Meclisi Başkanı sıfatıyla, Denktaş başlıca sorumluluğu da bu konularda idi. Çünkü bu kalkınmanın bütün mekanizması, yani okullar, sportif, sosyal ve kültürel dernekler Kibris'ta çok şunuşlu oğan kooperatif tesisleri, evkaf malları ve İngilizlerden tazminat olarak alınan 15 milyon sterlinlik evkaf parası, ve her sene Türkiye'ye yapmakta olan önemli malz ve aynı yardım bütün bu imkânlar, merkezi hukümetteki Rum çoğunluğunun her türlü müdahalesin

den tamamen âzade bir şekilde çalışmak yetkisine sahip olan Cemaat Meclisinin uhdeşinde ve Denktaş da bunun «değişmez» başkanı idi Denktâş ve etrafına kendi topladığı arkadaşlarını bütün enerji ve şabalarım. Büyükelçilik kadrosuna binbir müşkilâle temin edebildiğim maliye, kâtişaret ve rizâ kredi müşavir ve atesçelerim ve zaman zaman Türk yedem çubukları da getir utruşlarda da destekli ile birlikte ne hiperinâme avlânca mülle yolu açmış. Ama oton adlı târi bu işlerde değil, Sultan, Hırvatsız mütemadîyen Rumlarla didikmektedir.

Yetkili bir klasse tarafından söylemesi
ve sözlerin öncesi büyütür. Zira bu sözler,
Türk liderlerinin temel meseleyi teşkil
eden kalkınma davasıyla ilgilenmediklerini
ve lehlerinde olan ve böyle olduğu için de
yerilen bir düzen içinde bile yapıcı bir zihniyetle
çalışmadıklarını göstermektedir.
Kıbrıs Türk Cemaati liderlerinin sorumluluğu
konusunun bir gün tam olarak aydınlanacağına şüphe yoktur. Bu yazı çerçevesinde
söylenecek tek şey, bu durumun da
dünya kamu oyunda lehimizde bir not ilâve
olur.

Sadece su soruları sorulabilir: Makarios, Araklı 1963'den önce, ister iyi niyetle sadece taşih için olsun, ister kötü niyetle toptan bozmak için olsun, Kıbrıs toplamaya başladığında ve mesele hukümetin karşısına geldiğinde zaman dünya politikası, iklimi ve bu iklimin içinde Kıbrıs Statüsünün nasıl değerlendirileceği. Ankara'da bırakılmıyor muydur? Ve bu statünlü muhafazası için dünya arenasına çıktıktan zaman Makarios'un sadece bir kasaba papazı olmadığı gösteriliyor;实上是個政治家 büyük dünya akımlarını gayet iyi biliyor ve bunlardan istifade edebileceğini; arkasındaki Yunanistan'dan başka bir omuzunu tarafsızlar kampındaki dostlarına, diğer bir omuzunu Sovyetlere dayayabileceğini ve böyle olduğu ve Kıbrıs da resmen NATO'da bulunmadığı için meselein üç garantiöründen akti çerçevesi içinde veya NATO'da veya sadece Türkiye ile Yunanistan arasında hallâk önleyeceğini; dünyada meselelerinin, bölge anlaşmalarına rağmen, genellikle Birleşmiş Milletlerde ele alındığı ve en ufak hary kivircılarının bile Güvenlik Konseyinde söndürülüğü; açık muhasamatın, hele yarılma istidadından olaan bir çatışmanın dünya kamuoyunda sert bir mukavemet yaratacağı ve bu yüzden müdahale hakkının

kullanılmamışın şüphei olağdı ve bütün tezimizin üstline oturtulacağı «Pacta Sunnta Servanda, akitler riayet içindir.» prensibinin yeni dinamik sosyal ve politik değerler karşısında Kıbrısa uygulanmasında güçlük çekileceği ve olayların zoru ile bu stanın temelindeki moahedelerin tedricen zorlanacağı ve nihayet diğer NATO müüttefiki Yunanistanla olan bağlantıları bir yana dünya eğilimine bir derece uymak zorunda olan Amerika'nın da Türkiye'ye bir yardım kadar yardım edebileceğini, Amerika'yı bir soğuk harp manevrası içinde Rusya'ya karşı kullanmanın artık çok güçleştiği, bilakis bir Türk - Rum çatışmasında Rusya ve Amerika'nın bu çatışmayı birlikte durdurabilecekleri ve bu büyük yalnızlık içinde son məlce olarak gidebileceğimiz müslümlənən dəletlerin büyük kismının her şeyden evvel tarafsız ve bize mügbes oldukları kəstirilmiş miydi? İçində yaşadığımız dünyadı hələ mi bilinmirdi?

Olaylar ve bir beyanat göstermiştir ki nayır. Bu beyanat Time dergisine verilmesi ve belki de daha evvel ajanslara i̇tarıldığında için dergi tarafından yayınlanmayan İnönü'nün meşhur demecidir. Bu demeçte İnönü'ü etkileme yeni bir dünyada kendimize yarai bir yer arayacağımızı söylemiştir. Bu demeç sırif taktik sebeplerle verilmiş olsa bile, Kohrs mesajlarında esasta bir görülmek istenilen aksettirmektedir Zira, İnönü'nün Kohrs üzerinde yeni destekler bulmak için kendisine yer ve dosya ardışı düzen ashındadır. Bu teze karşı olan düşündür. Meselenin yüzeyinde, çıkar altıverişlerine dayanan dostluklarla değil, fakat temelde, prensiplerle çözülebileceğini bilmek gereklidir. Bunu da genișlerek diyebiliriz ki, genel olarak olmamıştır bir dış politika da, bir gün bu devleti red veya birgün su devleti kabul, Rus salatasını Amerikan salatası veya Amerikan usulü istakozu Rus usulü istakoz yapmakla değişimemekte. Felsefeye inilmesi gerekmektedir. Bunlara ilerde daha uzun olarak deinceceğiz.

Aşlı sorulacak soru, bunların neden bilinmediğidir.

Kıbrıs, Devrim ve İnönü Hükümetiyle ne, yanlış ve ömrü olmayan bir çözümü bağlamış bir mesele şeklinde gelmiştir. Dış meselelerde, Menderes devrinde nazaran biraz daha bağımsız davrananlığı beklenen fakat iktilâf sonrası büyük de galibeler içten de bunalan İnönü'nün bu meseleyi gerektiği gibi deşemeyişinin sebebi aneak etrafında yetersiz teknik kadroya bağlılığıdır. Bu kadro ki arzı bir mesele olan Hint Kızılıçın budut çatışmasına Hindistan'a bir genel taarruz teşhisini koymus, Ingiliz ve Amerikan silahlı yardımının daha çok Hindistanın tarafsızlığını zedelemek amacıyla yapıldığını ve Hindistanın da aldığı yardımın Pakistan'a olan kuvvet dengesini lehine bozmak için kullandığını taktir etmeden Türkiye'yi Hindistan'a askeri yardım kervanına sokmaya çalışmış ve CENTO'lu dosya Pakistanın itirazı üzerine yüz kızartıcı bir ricat yapmıştır. Bu kadro diplomasisiyla hâlinde kulis arası kibar manevralardan ibareti olan, bugün hariciyeçiliğin de her iş gibi kesisip ve metotlu bir fikri çaba olduğunu bilmek ve gene bilim üzerine oturduğunu fark etmemis görünen bir kadrodur. Bugün modern bir hariciyenin dünya meseleleri üzerindeki tezler ve çözüm yolları nelerdir, ren bir diplomatlar hayatı olduğu gibi içeren bir diplomasiyi nelerdir, bunları nelerdir?

de bir laboratuvar titizliği içinde çalışan teknisyenler ekibi vardır. Böyle bir hariciyemiz olmayı ve İnönü'ye dünya gerçeklerinin verilerini aktarabilseçdi, muhakkak ki bu devlet adamının a桌面lerde Kıbrıs meselesinde tutumunu başka olurdu.

Bu tutum ne olabilirdi? Tabii kestirmek gütür. Akla ilk gelen ve en hafisinden, Kıbrısın iç statüsünde, devlet mekanızmasının daha iyi çalışmasını sağlamak için gerekli bazı rötuşlara rıza göstermek olurdu. Yahut daha cesur bir hareketle Kıbrısı *zamannı* gerçekleri içine oturtacak daha ömürli bir çözüme gitmek olurdu. Meselâ, Kıbrıs herhangi yabancı bir devlette iş veya diğer herhangi bir bağlantısı olmadan tam bağımsız, bir devlet haline getirilebilir ve bu çerçeve içinde azınlıktaki Türk Cemaatinin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmesi tam terminat altına alınabilir.

Ancak bu şekilde kayıtsız ve şartsız Self Determination'a kavuşan Rum çoğunluğunun bunu ilerde ENOSIS'i gerçekleştirmek için kullanması mümkün olabilirdi. Yalnız Self Determination ne kadar zamanımızın prensiplerinden biri ise, bunun başka bir devlete, hefe kuvvet bloklarından birine mensup bir devlete ilhak için kullanılması da o derece zamanımızın eğilimlerine aykırıdır. Ve kânnatımızce 1961 yılında Cenevrede Laos Devletinin tarafsızlığına karar veren konferans gibi en azından 14 devletin katıldığı, bütün bölge menfaatleri ve bütün ideoloji akımlarının temsil edildiği bir konferans toplamak ve Kibris; da tipki Avusturya gibi tarafsız bir statüye bağlamak suretiyle ENOSIS bertaraflı edilebilirdi. Böyle bir konferansta, dñş politikamızın 1950 ile 1960 arasında aldığı yaralara rağmen, modern dönemin ilk kurtuluş savaşlarından birini yapmış Millî Misakçı Atatürk Türkiyesi, Megalo Idea'ci Yunanistanın Helezimini yenebilirdi. Kaldı ki, bütün karışık beyanlarına rağmen ENOSIS'e taraftar olmadığı genellikle kabul edilen Makarios'un bu konuda bizi desteklemesi ihtimal dahilindeydi.

Yazıyı bitirmeden son olarak şunu da söylemek isteriz: Aralık 1963 olayları patlak verip Rumların «Genocides» hareketi başlayınca işten geçmiş ve yanlış bir açı içinde oturtulmuş olan Türk politikası hırpalanmaya başlamıştır. Büyük taktisyen ve barış adamı İnönü, bu yanlış açı içinde mümkün olandan fazlasını yapmayı başarmışsa da, esasında yanlış bir politikanın olumuş sonuçlara ulaşması elbette mümkün

(1) Dünya politikasındaki bu istihareyi büyük Baile yorumcular bir yıldan beri «Depolarisation — Kutuplardan kopma» olarak adlandırmaktadırlar.

SELEGEK HAFTA

GELECEK HAFTA:

2) Amerika'nın tutumu.
3) 40 yıllık çizgi içinde

NATO sözleşmesi ve yargı yetkisi

Prof. Dr Edip Çelik

KİBRİS olayları Türkiyenin, milletlerarası ilişkileri konusunda bazı gerçekleri ortaya çıkarmış; ikinci Dünya Savaşı'ndan bu yana her alanda kaderimizi bağladığımız Amerikanın bu olaylar karşındaki davranışları hayal kırıklığına karşı bir endişe uyandırmıştır. O kadar ki, bugün Hükümet çevrelerinde bile «Amerikasız dış siyaset» ten söz açılmışmaktadır.

Gerçekle zamanında bakiabilse ve Amerika ile ilişkilerimiz karşılıklı çıkarlar dengesi gözünde tutularak kurulabilirseydi, bugün ne «aldatılmış dost» psikoloji içine düşer, ne de Kıbrıs çıkışında tek başımıza kalır. Fakat, kendilerini bilincsiz bir Amerika hayranlığına kapılanlardan ileri görüşlü bir politika yürütmezi beklenemezdi. Nitekim, Bağımsızlık Savaşı sonunda kurtuldugumuz kapıtlasyon imtiyazlarının, «Küçük Amerika» olmak amacıyla yönetenlerin yanında, «Büyük Dost» umuza yeniden verilmesinde bir sakınca görülmeli. Böylece Amerika, gerek ikili anlaşımlar yoluyla, gerekse NATO çerçevesi içinde, hiçbir NATO üyesi Devletin ülkesinde elde edemediği olağanüstü imtiyazları Türkiye'de ele geçirerek imkânını buldu. Bumlardan birini, 1959 yılında hazırlayıp yayınladığımız bir inceleme yazımızda (*) açıkça belirtmeye çalışmıştık. Devletin yargı yetkisini büyük ölçüde kısıtlayan ve bağımsızlığı ile başdaşıyan bu imtiyazdan bir kere daha söz açmanın uygun olduğu kanıstandayız:

Nato kurulduktan sonra, üye devletlerin ülkelerde görevle bulunan Nato kuvvetlerinin hukuki statüsünü düzenlemek amacıyla bir Sözleşme yapılmıştır. Türkiye 1952 yılında Nato'ya katılmış ve adı geçen Sözleşmeyi 10 Mart 1954 gün ve 6375 sayılı kanunu onaylamıştır.

Nato Kuvvetleri Sözleşmesinin VII ncı maddesinin 3/a paragrafi, «resmi vazifenin ifası dolayısıyla bir fiili veya ihmali veya ihmal müttevelliği suçlar» söz konusu olduğunda, yargı yetkisinin gönderen devlet tarafından kullanıldığı konusunu koymaktadır. Ancak, Sözleşmenin İngilizce metnindeki «offences arising out of any act or omission done in the performance of official duty» ve Fransızca metnindeki «les infractions résultant de tout acte ou négligence accomplies dans l'exécution du service» terimini karşılık ve Sözleşmenin onaylanmasına ilişkin 6375 sayılı kanuna ekli bulunan Türkçe çeviride yer alan bu hükümlü sonrasında bir kanuna deolistirilmiştir.

Gerçekten, 16 Temmuz 1956 gün ve 6816 sayılı kanun söyle bir hüküm koymaktadır:

«Madde 1 — 6375 sayılı kanunu tasdik edilen Kuzey Atlantik Anlaşmasına taraf Devletler arasında, Kuvvetlerinin statüsüne dair Sözleşmenin VII ncı maddesinin 3/a (ii) bendi aşağıdaki şekilde tatlık edilecektir:

«Madde VII, 3/a (ii) — Resmi vazifenin ifası dolayısıyla veya resmi vazifenin ifası sırasında işlenen suçlar yahut ihmali fiili ve hareketler.

Vazife hususunun tâyinine mütteallik esasları gönderen Devlet ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında tesbit oluyor.

Maddeye verilen bu yeni şekil «resmi vazife» kavramını son derece genişletmektedir. Söyle ki, «resmi vazifenin ifası dolayısıyla» terimi ile «resmi vazifenin ifası sırasında» terimi birbirlerine «veya» halimesi ile bağlanmış ve böylece bu iki durumun birbirinden ayrı bulunduğu anlam ortaya çıkmıştır. Bunun ise gönüldeki Devletin yargı yetkisini (sîrf bu bakımından) ne derecede genişlettiğini ve aksine, sîrf devletin yargı yetkisini ne de resmi derâzâğı açıklar. Gerçekten, madde nin aldığı bu yeni şekilde göre, gönderen devletin bir kuvvet veya sivil unsur menzûbu tarafından «vazife sırasında» fakat vazife ile ilgisi bulunmayan bir suçun işlenmesi halinde, ülke devletinin yargı yetkisi ola olamayacaktır. Oysa bu sonuc, 6816 sayılı kanunun gerekçesiinde, değişikliği zorunlu göstermek amacıyla direk silrelere hesselerla da bağlaşılmaktadır. Bu gerekçede, Sözleşmenin İngilizce ve Fransızca metinlerinde kullanılan «in the performance of official duty» ve «dans l'exécution du service» terimlerinin Türkçe metinde bazan «resmi vazifenin ifası dolayısıyla», bazan da «resmi vazifenin ifası sırasında» şeklinde

Türkçeye tercüme olunduğu bellirtildikten sonra, «halbuki (dans l'execution service) tâbîrinin hem resmi vazifenin ifası dolayısıyla ve hem de sırasında manasına geldiği tesbit edilmiş ve aynı zamanda Nato memleketleri tatlîkî da bu cihet teyid eylemiş bulunmaktadır» denilmiştir.

«Hem resmi vazifenin ifası dolayısıyla ve hem de sırasında» demek bu iki halin ayrı ayrı değil, fakat birlikte gözönüne tutulacağının söylemektedir. Yani suç resmi vazifenin ifası dolayısıyla ve resmi vazifenin ifası sırasında işlenmiş olacaktır. Maddeyi böyle yorumlamak ve uygulamak gerekdir. Oysa, 6816 sayılı kanuna dayanılarak Amerika ile yapılan sözde bir anlaşma, Amerika silahlı kuvvetlerine bağlı kişilerin işledikleri suçlar bakımından Türk yargı organlarının yetkisini hemen bütünüyle ortadan kaldırılmıştır. Söyle ki: Söz konusu kanun «vazife hususunun tâyinine mütteallik esasları gönderen devlet ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında tesbit olunur» hükmünü getirmiştir. İşte bu hükmü dayanarak ve kanunun yürürlüğe girmesinden dört gün sonra, Dışişleri Bakanlığı tarafından A.B.D. Büyükelçiliğine bir muhtıra yollanmış ve aynı gün adı geçen Elçilik bu muhtıra teklifi olan usulün kabul edildiğini Dışişleri Bakanlığı bildirmiştir.

28 Temmuz 1956 gün ve 4625 sayılı bu yayımlanmamış muhtıranın birinci maddesi ile teklif olunan esas şu idi: «Amerika Birleşik Devletleri askeri kuvvetlerinin Türkleyde mensup oldukları makamlı işgal eden en yüksek dereceli zatın imzasını hâli resmi bir vesikalada filîlin vazife dolayısıyla veya vazife sırasında İslendili bîlîrîldi takdirde bu husus Türk adlı makamları tarafından kabul oluncadır.»

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ile A.B.D. Büyükelçiliği arasındaki bu anlaşmaya, iki devlet arasında mektup teatisi suretiyle yapılmış bir anlaşma nitelikinde sayılmıştır.

Bundan sonraki uygulama ise, Türk yargı organlarının yetkisini felce uğratacak yönde gelişmiş ve bu durum Türk kamu oyunda hâli tepler doğmuştur.

Orneğin, 5 Kasım 1959 günü, Amerikalı Yarbay Morrison, Çankaya'daki Amerikan Kulübünden çıkarık arabasına binmiş ve Posta Caddesine 80 kilometre hızla inerken II Türk erini çiğneyerek yaralınlara sebep olmuş; yaralılarından biri kaldırıldı; hastanede ölmüştür. 3 Aralık 1959 günü basından öğrenildiğimize göre, Savcılık «tahkikat sonunda, Amerikan makamlarında sanık yarbay hakkında verilen vazife belgesini kabul etmiş ve dâvanın Amerikan askeri mahkemelerinde görülmeli läzim geldiği kanaatine varmıştır. Olaydan hemen önce, Amerikalı yarbayın gazinodan çıktığu ve ikişili olduğu iddia edilmiştir. Yarbay Morrison'un gazinodan çıktıktı ve ikişili bulunduğu bilinmekte ise, sîrf bu iki hususun tesbiti, Türk mahkemelerinin yetkisi için yeterlidir. Ancak, Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Dışişleri Bakanlığı ile Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği arasında teatisi olan muhtıraya dayanmıştır.

Türk mahkemelerinin yargı yetkisini yabançı bir devletin askeri komandamının kararı ile bağlamak ve bu kararın geçerli uygunluğunun araştırması imkânından yoksun bırakmak suretiyle felce uğratın ve bu itibarla devletin bağımsızlığını öneşmeli bir kısıntı getiren biranşmanının 1924, ne de 1961 Anayasaları sistemi içinde ve üstelik mektup teatisi yoluyla yapılabileceğini kabul etmiyoruz.

Suç teşkil eden filîlin resmi görevi bağıltılığını tesbit için, söz konusu Muhtıradâ teklîf ve kabul olunan esas, 6816 sayılı kanunun gereğisile de gelişmişdir. Çünkü bu gerekçede «... vazife cihetinin tesbit ve tâyinine mütteallik tâyîkatın diğer Nato memleketlerindeki tatlîkîda uygun hale getirilmesi maksadıyla işbu kanun Mîyâsi hazırlanmıştır» denilmektedir. Oysa, diğer Nato ülkelerindeki uygulama, muhtıradâ teklîf ve kabul olunan usulün aynı değildir.

Orneğin Büyük Britanya, Nato Kuvvetleri Sözleşmesinin uygulanmasını sağlamamak amacıyla çıkarılan kanunda, suçun resmi vazife dolayısıyla ve resmi vazife sırasında işlenmiş olup olmadığını İngiliz mahkemelerinin tâyin edeceğî belirtmiştir. Bu kanuna göre, gönderen Devlet Komutâminin, suçun resmi vazife ile ilgisi hakkındaki belgesi, aksi ispat olunmadığı takdirde, karine addedilecektir. Bu hükmü gönderen Devlet Komutâminin suçun vazife ile ilgisi hakkındaki belgesinin ke-

şii olacağâ hususundaki bir teklifi Parlamento'da tenkide karşılanması üzerine kabul edilmiştir.

Demek ki Nato Kuvvetleri Sözleşmesinin Ingilteredeki uygulamasında, suçunun bağlı bulunduğu kuvvet komutanının suçun vazife ile ilgisi hakkındaki kararı ve belgesi kesin sayılmasında; İngiliz mahkemeleri önünde bunun aksi ispat edildiği takdirde, bu belgenin, yargı yetkisinin tâyîni bakımından hiçbir değeri kalmamaktadır.

Kanatımızca tek uygun ve doğru yol da budur. Zira bir devletin kendi ülkesi üzerinde yargı yetkisini kullanma hakkı, genel kural olarak, o devlete aittir; bu hak devlet bağımsızlığının tabii bir sonucudur. Yabancı bir devletin bu ülke üzerinde sınırlı ve belli hallerde yargı yetkisini kullanması, ancak aksi ispat edildiği takdirde, bir karine sayılması gereklidir.

Ayrıca, gerek 6816 sayılı kanun, gerekse bu kanuna dayanılarak yapılan Muhtıra, hukuk yönünden, sakat tasarruflardır. Söyle ki: 6816 sayılı kanun Nato Kuvvetleri Sözleşmesinin bir hükmünü değiştirmektedir. Oysa adı geçen Sözleşme çok tarafı bir sözleşmedir ve ancak tarafalar arasındaki bir anlaşmâ ile değiştirilebilir. Nitekim sözleşmenin XVII ncı maddesi:

«Akit tarafından herhangi biri, her zaman bu sözleşmenin herhangi bir maddesinin tâdîlini talep edebilir. Böyle bir talep Kuzey Atlantik Konseyine yapılacaktır» demek suretiyle tâdîl usulünü düzlemiştir. Tâdîl ancak bu usule uygun olarak yapılabılır ve gerçekten, bir milletlerarası hukuk tasarrufu (sözleşmenin) bir iç hukuk tasarrufu ile (kanunla) değiştirilmesi hukuk teknîji bakımından mümkün değildir. Bunun gibi, sözleşmenin XX ncı maddesinde muteber metinlerin İngilizce ve Fransızca metinler olduğu açıkça belirtilmiştir. 6375 sayılı kanuna ekli olarak T.B.M.M.'den geçen Türk metin, sözleşmenin resmi ve muteber metni olmayı, bir çeviri niteligidir. Türk yargıcı bu Türkçe metni ancak orijinal ve muteber metinlerin tam ve sâdîk bir çevirisî olduğu takdirde uygulayabilir. Türkçe metnin orijinal ve muteber metinlerden farklı olduğu iddiası karşısında, hattâ bunu re'sen tesbit ettiği takdirde, Türkçe metni bir tarafa bırakmak ve muteber metinlerden birine mîraçatla bunu uygulamak zorundadır. Böyle hareket etmekle de yabancı bir hukuk düzeninin kaldesini uygulamış olmaz; zira sözleşme — 1924 Anayasası uyarınca — bir kanuna onaylanmış, yâni iç hukuk bakımından bir kanun nitelikini almıştır ve kanun nitelikini alan sözleşmenin

«AMERİKALI ÇOCUGUNU ÇİĞNEDİ, HESAP SORAN YOK»

Hürriyet gazetesinde 16.9.1964 günü nüshâsında, «Serbest Kürt» sütununda su yazı çıktı:

Gelenlerde gazeteler yazdı. Yalova'da sarhoş bir Amerikalı, üç çocuğunu ezmiş, bunlardan biri derhal ölmüş, diğerleri koma halinde hastaneye kaldırılmış. Olay hakkında fikrî var. Bizzat içinde bulunuyorum. Şimdi elin kolunu sallayarak dolaşan Amerikalı George N. Bailey'e adlı makamlar bîrşey yapamamaktadır. Sebebi sorarsanız, Amerikalı kaza sırasında vazifeeldir. Daha evvel yapılan anlaşma gereğince, Türk Adliyesinin bunlar hakkında yapacağı bîrşey yoktur. Bu Amerikalı gerçekten de vazifeîli miydi? Amerikalı karakolda verdigi ifade saat 17 den 21 e kadar N.C.O. adı klipte ligitini açıklamıştır. Bu adamın vazifesi, klipte oturup 4 saat iki içmek midir? Kaldı ki, Amerikalı kazayı gece evine giderken işlemiştir. Hem canım bırakın, vazifeli dahi olsa... Yânj bunlar önüne geleni çiğnesin, öldürsin, kimse dokunmayaçak. Şimdi söyleyin, çiğnenen cocuklarımıza hesabım küm soracak? Bu, memleketimde yarışma dahî milletvekillerimizin sahip olmadığı Amerikalı dokunulmazlığı ne zamana kadar devam edecek?

O. Namık Güner, Pazaryolu 24-Yalova (Çiğnenen çocuğunbastı).

nin XX ncı maddesi mîteber metinlerin Frâncıza ve İngilizce olduğunu açıkça söylemektedir.

Muhtıranın sakatlığına gelince; belli birliğimiz gibi, bunun dayanağı, 6816 sayılı kanunun «vazife hususunun tâyinine mütteallik esasları gönderen devlet ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında tesbit olunur» hükmüdür. Bize bu dayanak sakattır; çünkü 1924 Anayasası sistemi içinde — ve hic şüphesiz 1961 Anayasası uyarınca da — bağımsızlık kısıtlaması ile ilgili bir konuda Hükümete anlaşma yapma yetkisi tanınması mümkün değildir.

Hukuk açısından sakatlığı açık bulunan bu tasarrufların ve bağımsızlık devlet kavramı ile bağıdaşımı uygulamanın düzeltilmesi, 27 Mayıs Devriminden sonra söz konusu olmaya başlamıştır. Aradan uzun bir süre geçtiği halde durum değişmemiştir. Bağımsız bir devlet olmak iddiasında isek, milletlerarası ilişkilerimizi bu çeşit kapitülasyon imtiyazlarından kurtarmak zorundayız.

(*) NATO Kuvvetleri Sözleşmesine göre, Kaza Salâhiyetinin Kullanılması, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cih XXV, sayı: 1-4, s. 55. 93.

Jules Moch
Sosyalizme Giriş

Bütün Kitapçılarda Bulunur

DEVRİMCI YAYINLAR KOOPERATİFİ

Bu Köşeden

BİRLEŞMEK

Yasar Kemal

Gögünden çok kötü bir durumdayız. Dönüp de memleketin haline söyle bir bakışımızı içi götürmüyorum. Doğumuzda yoksullığımızın yüzüne bir göz atıp bir özürde, bir dökülmeli. Anadolu'daki bugünkü yoksulluk üzerine bir bilgiyi, görevli olan var mı? Milletin hali gitmekle birlikte kötüleşiyor. Birkaç yıl içinde halkımız açlıkla karşı karşıya kalacak. Şimdi acı değil mi, diyeceksiniz? Demem o değil, dozum yokluk değil. İnsanlarımız birkaç yıl içinde düpediz ağızlarına atacak bir lokma ekmeğin bulamayacaklar. Daha şimdiden bunun birçok örnekleri gönüklüyor.

Türkiyeyi bugünkü durumda olduğu gibi kimler tutmak istiyor? Türkîyenin bugünkü durumda kalması kimin işine yarıyor? Türkîyelerin yüzünden, kimler için bağımsızlığını yitirdi? Bu düzenin bozulması kimlerin işine gelmez? İnsanı patlatmayan, diye bir söz vardır. İşte her şey apacık ve kör kör parmağım gözine. Elli bin dönüm toprağı olan, ellî bin dönümde en az beş bin kişinin emeği sömürten kişi düzeninin bozulmasını ister mi? Yılda ihanet ve ihracattan milyonlar kazanan bu düzenin bozulmasını ister mi? Bu düzen bozulmasının diye yapmayıca kötülük yoktur. Yurt, vatan szel onlar için birer sömürmeye aradır.

Bu dizgen devam etsin. Yalnız devam etmeye kalmayıp daha da koyulaşın soluk alırmaz olsun

Bunun için olağanüstü topraklar üstünde.

Din sömürücüler, cehalet sömürücüler, milliyet sömürücülerini vatan sömürücülerinin saflarında bir

ileştiler. Ve memleketin bağımsızlığına kastettiler. Sömürgeci bir hâlindir. Bir memlekette iç sömürgeci varsa, mutlaka o memleket halkı da sömürgeciye peşkes çekilecektir. Bunun başka türlü olmaz. Bunun aksını tarihler yazmamıştır.

Memleketimizde sömürücüler bütünü peri unsurları öylesine birleştiler ki, tarifisiz. Gazeteleri, yığın yığın dergileri, türkî türkî dernekleri oldu.

Orneğin ırkçılarla Müslümanlık taban tabana zittir. İrkçılık bir irkin öbür irka üstünliği, ayrıcadır. Müslümanktaysa, hangi ırkın olursa olsun, bütün Müslümanlar kardeşir. İste böyle olmasına rağmen din Öğrenimi yayan İmam-Hatip okulları kafatasılarını at oynattıkları en uygun alan bay düşmanının davranışla ırkıghın baş düşmanın İmam Hatip Okullarının olması gereklidir.

Sömürücülerin canları dişlerine takip böylesine bir meydan savaşına girimesine karşılık ırkıcıları, Atatürk'ler ne yaptılar, bıbir parçaya ayrıldılar. Atatürk'ün kurduğu, ırkıcılığı karşı olması gereken CHP ne yaptı? Hükümete bulunduğu sırada, alan ırkıcıları bırakı. Onlara sonsuz hürriyet tanıdı. Sosyalizm, sosyal adalet, toprak reformu sözü ettirmemi. CHP hükümeti devrinde ırkıcı soluk bilealamadılar. Sosyal adalet sözü edenler öylesine tali edildiler ki, takibata uğrayan bir ırkıcı uzun vital belini doğrultamadı. ırkıcıların en hafif suçu yabancı çağusluğu idi. Uzun yıl ırkıcıları yabancı bir devletin casusluğuna suçladılar. Benim başından geçti. 1950 yılında halka toprak vermeli. Aşaların binlerce dönüm toprağı var, köylülerin bir mezartı toprağı yok, dedim, demez olsaydım Rus casusu dive hapse attılar. Etmedik zümre bırakmadılar. Aman zaman köylüye toprak verin demenin casusluğuna hiç var, dedim. Olmaz sen casussun dediler. İyi anlayışlı bir hâlde diliştim de beraat ettim. Yoksa lâta boynunda yabancı bir memleketin casusluğunu damga vurma fırsatı duractım.

Bizim Adana taraflarında porakah dilim dilim soymanızda da şama gibi soyarlar. Birisi portakalı öyle soyarken kabuk çekice benzemmiş. Fıkarayı tuttular da içeri atılar. Gene Osmanlıya bir köyü delikanlısı da tavla oynarken ben tavlanın kırmızı pullarına oynarım, ben kırmızı rengi severim, dedim. Vay kızıl vay! Sen misin kırmızı seven! Almışlar içeri. On dört yaşımdaki bu köyü delikanlısının komünist propagandasından altı aya mahkûm ettiler. Delikanlı üç ay yattı da çıktı. Şimdi bu delikanlının akibeti belli değil. Halbuki benim tanadığım en skandal, en kabiliyetli kişilerden biriydi. Cocuğu mahvettiler. Delikanlı ataktı, zekiydi. Bunun dışında en küçük bir politikaya ilgisi yoktu.

Böyle yüzlerce örnek verebiliyim. CHP Atatürk: Olduktan sonra yoksullığı değiştirmiş, bir ırkıcı cellâdi keslimiştir. Yani CHP 25 yıl boyunca bindiği dahil keserek ırkıcılarla çok uygun ve rahat bir yer hazırlamıştır. Bütün suyu CHP ye de yıkılmayı bekliyor. ırkıcı aydınlar dediğimiz aydınlar da CHP den kaçtı. CHP yi gerici ellere bırakmışlar. CHP'nin ırkıcı unsurlarını yalnız bırakmışlardır. Bir de ger-

Prof. Dr. Bülent Nuri ESEN
ANAYASA HUKUKU
Genel Esaslar
Ankara, 1963
S. 276

(Bugünkü İspanya Devlet İdaresi Rejimi bir askeri isyan sonunda kurulmuştur. Daha 1931 ve 1933 yıllarında memlekette herseyi faşist temayüllü iki teşekkili ortaya çıkmıştır. Bunlar 1934 te (Falanj) teşekkili adı altında birleştiler ve bir program kabul ettiler. Bu program sonrasında devletin yirmi altı esas iktiya eden Resmi programı hâline gelmiştir.)

1947 tarihli Veraset Kanunu Devletin tarifi yapılmıştır: «Siyasi Birlik olarak İspanya, geleneklerine uygun surette hükümdarlık halinde kurulmuş katolik, sosyal ve temsil bir Devlettir.» Böyle denmiş olmasına rağmen, İspanya'da Kral mevcut değildir. İspanya Devleti, Kralı bir hükümdardır.

Falanj programında söyle deniyor: Devletimiz vatanın bütünlüğü hizmetinde topluk bir vatandaşlığı olacaktır. Bütün İspanyollar aile, belediye ve sendika görevleri vatandaşıyla devlete katılaçlardır. Siyasi partiler sistemi, gayri uzu seçim, mücadele hâlinde partiler suretinde temsil ve malum örnekteki parlamento olarak mevcut teknik neticiler ile kökünden kaldırılacaktır.» (altıncı esas).

S. 281

(Yürütmeye kudreti de Devlet Başkanının elindedir. Başbakan görevini o ifa eder. Devletin yüksek idare organları 1957 tarihli (Devletin hukuki rejimi ve idaresi hakkında kanun) da gösterilmiştir. Bu kanun hükümleri ile Bakanın tanınımı olan yetkililer de Devlet Başkanı kullanır. Bakanları o tâyin ve azleder. Bakanlar, Prezidentiye Rejimde olduğu gibi, Devlet Başkanına karşı sorumludurlar.

Bakanlar Kurulunun yetkilileri de bir kanuna belirtilmiştir (26 Temmuz 1947 kanunu). Bu yetkililerden sadece iki tanesini söylemek şef oturlesi üstünlüğü rejimini teşhise imkân verir. Bakanlar Kurulu fikir, haberleşme ve yazışma, mesken seçme, toplantı, dernek kurma hâliyetlerinin ve kişi ve mesken dokunulmazlıklarının kismen veya tamamen takipine karar verebileceği gibi, mahkemelerin idari mahiyettedeki davalarda verdikleri kararların da kismen veya tamamen yerine getirilmemesine getirilmesine karar verebilir.

Bundan başka, çeşitli kanunlarla hükümete tanınmış yetkilere de tessadîf etmektedir. Kamu dizeni hakkındaki 1959 tarihli kanun, kamu dizeni tehlîkeye girdiğinde olğanlılığı hâli İlâmmî hükmüne bırakılmıştır. Bu halde, gidişle gelme hâliyeti, mesken hâliyeti, toplantı hâliyeti, fikir hâliyeti, kişi dokunulmazlığı kaldırılabilir.)

S. 282

OZET:

Devletin fert hâliyetlerini kayıtlayerken kanunları sayısızdır. Bütün bu hükümlerle sağlanmak istenen şey her çeşit muhalif davranış ve düşüncesi ezmektir. Müeyyide ile karsılanmamış muhalif davranış ve muhalif yoksul. Teknil Devlet yetkileri General Franco'nun elinde toplanmıştır. Devlet Başkanının muvafakatı olmaksızın bir metin kanun hâline gelmemek. Tek partiyle teşkil eden Millî Hareketin (Falanj), siyasi programı devletin ideolojisini hâline getirilmiştir. Başka siyasi parti kurulmasına imkân yoktur. Millî Hareket veya Falanj aynı zamanda devlet ve parti başkanı olan zaferinde bir diktatora yasasından ibaret. Tek parti, Franco diktatoryasının zarur olarak dayandığı temellerden biridir.)

Prof. İsmet Giritli suçüstü yakalandı

Fikir korsanlığı üniversitelerimizin dahi henüz tamamen kurtulmadığı yüz kızartıcı bir hastalık. Fakat Prof. Dr. İsmet Giritli'nin Prof. Dr. Bülent Nuri Esen'in kitabından cümleleri bile değiştirmeden yaptığı «aktarma», bu konuda kırıltısı güç bir rekord etmektedir. İki metni yanyana yayınlayarak hükmü okuyucuya bırakırken, üniversite yetkililerini görevre çağırıyoruz.

Prof. Dr. İsmet GİRİTLİ
ISPANYA'NIN ANME HUKUKU
İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası
Cilt: XXIX, Sayı: 4, 1964
S. 869

(Bugünkü İspanya Devlet İdaresi Rejimi 18 Temmuz 1936 da vukuuban bir askeri İttihatî ve onu takiben iş yıldızı dahili bir harbin sonunda kurulmuştur. Daha 1931 ve 1933 yıllarda memlekette totaliter ve otoriter temayüllü iki teşekkili ortaya çıkmıştır. Bunlar Ekim 1934 de (Falanj) teşekkili adı altında birleştiler ve bir program kabul ettiler. Bu program sonrasında devletin yirmi altı esas iktiya eden Resmi programı hâline gelmiştir.)

7 Haziran 1947 tarihli Veraset Kanunu Devletin tarifi yapılmıştır: «Siyasi birlik olarak İspanya, geleneklerine uygun surette hükümdarlık halinde kurulmuş katolik, sosyal ve temsil bir devlettir.» Böyle denmiş olmasına rağmen, İspanya'da Kral mevcut değildir. İspanya Devleti, Kralı bir hükümdardır.

Falanj programında söyle deniliyor: Devletimiz vatanın bütünlüğü hizmetinde topuklu bir vatandaşlığı olacaktır. Bütün İspanyollar aile, belediye ve sendika görevleri vatandaşıyla devlete katılaçlardır. Siyasi partiler sistemi, gayri uzu seçim, mücadele hâlinde partiler suretinde temsil ve malum örnekteki parlamento olarak mevcut bütün neticiler ile kökünden kaldırılacaktır.)

S. 873 - 874

(Yürütmeye kudreti de Devlet Başkanının elindedir. Başbakan görevini o ifa eder. Devletin yüksek idare organları 26 Temmuz 1957 tarihli ve Devletin hukuki rejimi ve idaresi hakkında kanun da gösterilmiştir. Bu kanun hükümleri ile Başbakanın tanınımı olan yetkililer de Devlet Başkanı kullanır. Bakanları o tâyin ve azleder. Bakanlar, Prezidentiye Rejimde olduğu gibi, Devlet Başkanına karşı sorumludurlar.

Bakanlar Kurulunun yetkilileri de aynı kanunda belirtilmiştir (26 Temmuz 1957 kanunu, bölüm 10). Bu yetkililerden sadece iki tanesini söylemek şef oturlesi üstünlüğü rejimini tesihise imkân verir. Bakanlar Kurulu fikir, haberleşme ve yazışma, mesken seçme, toplantı, dernek kurma hâliyetlerinin ve kişi ve mesken dokunulmazlıklarının kismen veya tamamen takipine karar verebileceği gibi, mahkemelerin idari mahiyettedeki davalarda verdikleri kararların da kismen veya tamamen yerine getirilmesine karar verebilir.

Bundan başka, çeşitli kanunlarla hükümete tanınmış yetkilere de tesadîf etmektedir. Kamu dizeni hakkındaki 30 Temmuz 1959 tarihli kanun, kamu dizeni tehlîkeye girdiğinde olğanlılığı hâli İlâmmî hükmüne bırakılmıştır. Bu halde, gidişle gelme hâliyeti, mesken hâliyeti, toplantı hâliyeti, fikir hâliyeti, kişi dokunulmazlığı kaldırılabilir.)

S. 875

NETICE:

Devletin fert hâliyetlerini kayıtlayerken kanunları sayısızdır. Bütün bu hükümlerle sağlanmak istenen şey her çeşit muhalif davranış ve düşüncesi ezmektir. Müeyyide ile karsılanmamış muhalif davranış ve muhalif yoksul. Tek partiyle teşkil eden Millî Hareketin (Falanj), siyasi programı devletin ideolojisini hâline getirilmiştir. Başka siyasi parti kurulmasına imkân yoktur. Millî Hareket veya Falanj aynı zamanda devlet ve parti başkanı olan zaferinde bir diktatora yasasından ibaret. Tek parti, Franco diktatoryasının zarur olarak dayandığı temellerden biridir...)

ciler, halkın içine girip onların yarına faydalara değiştirirlerken ırkıcıları halen yarına bile ugurmanlardır. Şehirlerde dedikoduyla birbirlerini iyerek tilkiye ederler.

Tabii tabana zıt gerici unsurlar, ırkıcıları şimdî birleşmişlerken, memleketi bunlar yüzünden bağımsızlığını kaybetmişken, memleketin dış itibarı zedelenmiş,

durumunuz aşağı yukarı söyleydi. Gene bağımsızlığımıza yitiriyoruz. Gene faydalı, ırkıcı güç gerici güç halkımıza milletimize karşı birleşmiş. Uygarlığımıza, millî enligimize, kültürümize, bağımsızlığımıza kastediyorlardı.

Onu buna, ufak aynaklıları bir yana atıp gene birleşmeliyiz. Bir birleşirsek, bu ikinci kurtuluş savasında da halkımız bize yardım eder. Birincisinde olduğu gibi,

YENİ DERGİ

AYLIK SANAT DERGİSİ

YONETEN: Memet FUAT

EKIM SAYISINDA: Bertrand Russell - İki Barış Kurumu; Oktay Rıfat - Eller Var Özgürliğim; Jean Paul Sartre - Bir Uzuv, Açı, Tath Çığlığı (Le Monde konusundan tamam); Claude Simon - Kimin İşi Yazıyor Olyeve Sartre? (Le Monde konusundan cevap); Ignazio Silone - Bağlanmanın Anlamı; Jean Vilar - Tiyatronun Suriye; Wylie Sypher - Yeni Komedyalarımız; Konur Ertaş - Uç Anadolus; Doğan Hulusi - Gölgeleri Kullanmak; Memet Fuat - Dergiler Arası.

1 Ek mde Çıkıyor

DE YAYINEVİ, Vilayet Han. Kat 2. Çağaloğu. (YCN: 10)

YÖN'e Abone olunuz

ATATÜRK'ÜN BİR VASİYETİ

Şevket Süreyya Aydemir

Vanda bir üniversite kurmak fikri, Atatürk'ün hâorasına sıkı sıkıya bağdır. Çünkü bu fikir ve direktif onundur. Ve bir meclis nutkunda açıklanmıştır. Buna hattâ Atatürk'ün bir vasıyeti diyebiliriz. Oyle bir vasıyet ki, onum, su malını suraya, bu malını buraya bağışlaması şeklindeki şahsi noter ve huku belgesinden, kiyaslanamayacak kadar geniş ve manâhdır. Çünkü Vanda bir üniversite kurmak fikri ve direktifi, onun zafer hic bir zaman kendin saymadığı ve kendi yakınından da bırakmadığı bes on parça varlığıyle, su veya bu manevi evliliğine yöneler tabii ve insanı ilgilerini değil, hem kendi zamanındaki, hem kendileri sonraki iktidarlara ve nesillere verilmiş, millî bir vazife emrinin kapsar.

Vanda bir üniversite kurmak? Atatürk, bu bir başıta, hattâ etrafındakilerinin de anlamadığı, etrafındakilerinin de yadrigadığı ve zaten benimsedimeleri fikri ortaya atarken, Vanın, Türkîyenin en terkedilmiş uçlarından birinde, bakımsız, yoksol bir köy manzaraşı yaşadığını biliyordu. Vana giden yollarдан Vana ulaşım için o zaman, adeta bir macera yolculuğunu göze almak lâzımdı. Ama Atatürk gene de, Vanda bir üniversitede düşündü ve bunu isted...

BİR FİKRİN ARDINDAKI GERÇEK

Vanda bir üniversite fikri ve direktifi, Atatürk'ün çevresinde, hattâ Atatürküñ hayatında bile hiç bir köklü yankı uyandırmadı. Vanda bir üniversite için hiç kimsede eiddi bir har ket görülmeli. Bir takım bürokrat toplantılar, bir takım sözler ve raporunu taslaclar. İşte o kadar...

Halbuki bu fikrin altında, geleceğe kapsayan ve her o günde insanları memleketin en terkedilmiş alanlarına yön itmek, hem geleceğin ergeç ortaya atılması gereken davranışlarıyla karşılaşmak için, uzağı gören bi. cab. vardi. Doğunun yoksulluğu, terkedilmişliği bugün de bir hasin gerçekdir. Fakat bizi, bir takım geniş görüşler, geniş projeler, geleceğin zorunluklarını kapsayan bir memleket ve dünya anlayışı ile bu topraklara yönelik mecbur kılav şartlar ise bugün, Atatürk günlerinden daha da güçlündür. Çünkü biz Kuzey - Doğu Anadolu, yalnız bir başka

memleketle değil, b. z. başka rejimle de komşuyuz. Bu rejimi istedigimiz kadar çekistībiliriz. Ama onun yerleşme gücü, kalkınma hızı, imar usulleri, insan gücünden hâstalı almak tekniki bizimkinden üstünse, o vakit bu iki komşu bölgelde bize, baz. vazifeler düs. Kendi topraklarımız «hürriyet içinde kalkınma» dedigimiz işin öyle imkânlar, ile donatmalıyız ki, 10 sene sonra, 5 sene sonra, 100 sene sonra, bu komşu bölgeler arasında topraktan faydalana, yerlesme, insan gücünü degerlendire, teknik teşkilatıma ve nihayet köylerin, şehirlerin hayat ve kültür seviyesi itibariyle bizim aleyhimiz bir orantı olmasın. Yoksula böyle bir orantı, hem temsil ettīğimizi sandığımız çağdaş nizamın, hem su hürriyet içinde kalkınmamızın hem bizim geleceğimizin aleyhine olur.

Bu zorunluğunu ben, bir gün Aras nehrinin kıyısında ve Aras nehrinin ötesine bakarken çok daha kuvvetli olarak duymuştum.

ARAS NEHRI KİYISINDA

1947 de bir vazife gezisindeydim. Bana katılan, kendilerine başkanlık ettiğim ve devletin idare ve Ordu makamlarından seçilen bir heyetin yolu Aras kıyılarına düştü. Karsten İğdir ovasına indik. Nihayet bir gün ve bir akşam üzeri, Güney Kafkasya ile sınırları teşkil eden Arasta, Markara köprüsü başında dayandık. Nöbetçilerimiz artik yıkılmış olan köprüyü ve karşılığını gözetliyorlardı. Demirperde arkası denilen topraklarla aramızda 5 - 10 metreklik bir mesafe vardı.

Ben bu toprakların iki tarafını da tanıyorum. Çünkü dünya harbinde, iste bu Arası, bu harkarı köprüsünü aşarak, şimdi Ermenistan adını alan ülkeyi ve onun ötelerini görünlüşümü. Hele Aras vadisini karış karış bilirim. Fakat 1947 de bir gün, bir akşam üzeri Aras kıyısına varınca, gözlerimin kapasidü yerlerde, iki tarafı da tanımadım. Ovana sindi bizim tarifimizde kalan kısmı ki, biz buralara tarihizde «Sürmeli çukur» deriz. Çukurova gibi değerlidir ve benim ilk gördüğüm zamanlar baştan başa bahçelikti. Buraları bir Bozkor ve bataklık halinde görüpçe芙蓉astedim. Halbuki bu toprak üzerinde bizim saşlaşanız, onları bizim «Anadolu-muza» katmak içindir. Onun için

kan dökmüştük. Şimdi buralarını böyle nasıl ihmal edebilirdik? Sonra Demirperdenin o tarafunda, bâcalar kurulur; izâbe firmalar tütür ve gecce ova milyonlarla ampulle ışıklanırız biz bu teknik gelişmişiyi nasıl kuşkanmaya biliriz? Haydi orası bu işsîyi bir dikta rejiminde yapıyor diyelim. İyi ya biz de hürriyet içinde kalkınarak teknik ve hayatseviyesi savasında yenilmek sorunda değil midik?

TİPKİ KIZIL ELMA GİBİ

Benim bu gördüklerimi anlatığım günlerde Atatürk'ün «Vanda bir Üniversite» fikir ve direktif dosyalarda uyuyordu. Fakat sanıyorum ki, benim o vazife gezisinde Aras bölgesinde ve Doğumun diğer bölgelerinde gördüklerim, o günlerde bana Atatürk'ün bu büyük fikir ve direktifindeki manayı ve onun amaçlarını bilden ve daha iyi anlattı. Eve, Vanda üniversite! Tıpkı Kızıl Elma gibi bir bakışta bir hayal. Ama ardında bir gerçek var. Kızıl Elma'naya yönelik gibi Doğu topraklarımıza yönelik. Han' Ziya Gökalp «Yeni Hayat»ında, Ay Hamam isimli bir hanıma Lozanda bir Üniversite'ye kurdurur ya? Kızıl Elma dediği bir Üniversite? Fizik laboratuvarı, kimya laboratuvarları, araştırma enstitüleri, kütüphaneleri ile müazzam bir üniversite? O halde neden biz de ve hem de İsviçrenin Lozan şehrinde değil, su bizim Vanda bir üniversitede kuruyalı? Yollar yanarak, köyleri, şehirleri inşa ederek, kestiğiniz ormanları, harap ettiğiniz bahçeleri yeniden canlandırarak ve bu toprakları nice savunmussak, bu toprakları uğrunda nice kan dökmüşsek, onun gayesini, bir Kızıl Elma gibi hayal aleminde de değil, kâğıtlar, planlar, hesaplar üstünde bir inşa sistemi haline getirerek derhal işlere başlıyalıydık. Fakat oldu mu? Hayır!

BİR HAREKET MİHVERİ

Atatürk'ün Vanda bir Üniversite fikir ve direktifi, Atatürk'ün en yakınlardan ve kendilerinden ve kendilerini tarafından en iyisi olanı, hem bir devlet başkanının da imzası vardı. Gerçi bana bu işlem için hic bir sebep gösterilmedi. Bu kararnameye imzaları olan bazı dostlarım «Sen aşırı devletçi imişsin» gibi birseyler söyledi. Zaten kimseye kırınmamışdım.

Hattâ şu Doğu'da bir Üniversite için hazırladığım seyleri gene Devlet Başkanına göndermemi günlerce düşündüm. Fakat bu artık, bir ortaya atıldı. 1950 seçimlerinden sonra ve yeni devrin bir öncüsü tarafından tekrar ortaya atıldı. Geç de olsa, demek fikir olmemiş diye umutlandırmam. Hattâ o günlerde hem bir eski eğitimi, hem de bu bölgelerde devlet hesabına incelemler yapmış biri olarak Atatürk'ün vasiyette deinen bir yazı hazırladım. Vanın Erzurum'un, Elazığın nihaye bir simbol olduğunu biliyordum. Maksat «Doğu'da bir Üniversite» idi. Bir Bayazıt meydâm Üniversitesi'nin ayınen kopya edilişi mi? Hayır bu Üniversite, her şeyden önce bir «Doğu Enstitüsü» olmalıydı. Toprağa yapılmak ve toprağa yapışmak esas olmaliydi. Doğu; yollar ile, fabrikalar ile, devlet ve özel ziraat işletmeleri ile, radyolar ile, kütüphaneleri ve sosyal hizmet müesseseleri ile kalkınmaliydi. Doğu Üniversitesi, bu muazzam ve sürükleyici hareket ortasında, hattâ mîhverinde bulunmaliydi. Hâlâ bir mucize yaratılmamıştı ki, Aras nehrinin karşı tarafına baktı: «uzun zaman gözlerimiz dolmasan we biz de kendi eserimizi Doğu'ya doğru, fikir, hürriyetin ve Millî Kurtuluş harekatının he def tuttuğu bütün değerlerin bir mucizesi gibi dalgalandırılalım. Hâzırlığım şemayı, günlerce haftalarca isledim. Onu devrin Devlet Başkanına gönderecektim. O bunu anlayacak diydorum. Çünkü Atatürk'ün Vanda bir Üniversite fikrin, iktidara gelince, yeniden ortaya atılmış canlandırmıştı.

Fakat iki gârhi bir Başbakanlık yazısı ve bir Bakanlar Kurulu kararnamesi ile işinden ayrılmam, iste o günler rastlar. Bu kararnamenin altında, yeni devlet başkanımızın da imzası vardı. Gerçi bana bu işlem için hic bir sebep gösterilmedi. Bu kararnameye imzaları olan bazı dostlarım «Sen aşırı devletçi imişsin» gibi birseyler söyledi. Zaten kimseye kırınmamışdım.

Hattâ şu Doğu'da bir Üniversite için hazırladığım seyleri gene Devlet Başkanına göndermemi günlerce düşündüm. Fakat bu artık,

bir İlgi' in muhterası değil, belki de bir dilekçe sayılırdı.

Sündi bana bu konuya hatırlatan ve bu yazıları yazdırın, 19. 1964 de gazetelerde çıkan ve Erzurum'daki Doğu Üniversitesi'nde meydâna gelen bir olaya diley getirilen hab' dir. Haber: ayneñ sudur:

«Erzurum'daki Atatürk Üniversitesi'nin Rektör ve iki Dekandan kurulu yönetici kadrosu, toplu olarak görevlerinden istifa etmişlerdir. Bu duruma göre, Üniversitesi'ne yönetici kadrosu kalmamıştır. Öğretim üyesi olara da, yalnız bir profesör bulunmaktadır...»

Bu haberî tabii siz de hatırladınız. Haber'a yayınlanması ardından çeşitli yorumlar ve haberler çıktı. Eğitim Bakanı istifa edenleri bir nevi çırçırkıla suçladı. Talebe Federasyonu başka yorum lara giristi. İşlerden çekilenler bunlara cevaplar verdiler. Fakat işin gerçeği bir türlü anlaşılamadı. Erzurum'daki Atatürk Üniversitesi hakkında da zaten ikide bir bir takım olayların haberleri çıktı. Kimisi Nurcolardan, kimisi A. Gür'e getirilen carşafı kadınlarından bahsediyordu. Halbuki asıl sebep suydu: Doğu Ataturk Üniversitesi, bir türkî Üniversiteleşmemiordu. Çünkü zaten yanlış kurulmuştu.

Evet olay hazır. Olay dillişindir. Ama ne denebilir? Zavallı Doğa, zavallı dillişmeler ve zavallı Van'ı Üniversite fikri.. Ama bana kalırsa bu fikir hâlâ Atatürküñ hârasına bağlıdır. Atatürk'ün vasiyeti hâlâ anlaşılmamış, hala ele alınmamıştır. Bu vasiyeten arda, içeriye ve dışarıya doğru, hem bir Millî Kurtuluş doktrininin, hem büyük ölçüde bir inşa ve kalkınma hareketinin sahneleştirilmesi vardır. Bunu unutmayalım ve aylanmaya çalışalım. Çünkü bu fikir, doktrin ve inşa davası, Nurcoluktan da, kadınların carşafı giymesinden de, rektörün ve dekanların fazla tahsisat meselelerinden de daha önemlidir ve sâniyorum ki her zaman daha önemli kala-

İSTANBUL PETROL OFİSİ

Petrol Ofisinden

Alacağınız akaryakit millî sanayimize hizmetiniz, millî ser-
vet'e katılma payınız olacaktır.

(BASIN:/3)

Çağrı

Toplumu düşünceseye ve yurt sorunlarına yöneler tabii, araştırmaları basıp yaymak amacıyla DEVRİMCI YAYINLAR KOOPERATİFİ kurulmuştur.

DEVRİMCI YAYINLAR KOOPERATİFİ toplumu yayınları en ucuz fiyatla en büyük okuyucu kitlesine iletirken, fikir işçisinin de emeğini tam karşılığı ile değerlendirmeyi amaç edinen bir kurulmuştur.

Bu amacını gerçekleştirebilmek için DEVRİMCI YAYINLAR KOOPERATİFİ, toplumu aydınları bu kuruluşun etrafında örgütlenmeye çağrırlar:

1 -- Kooperatif hisse senetlerine sahip olarak bu kuruluşun güçlenmesine yardım ediniz. Her ortak en az 250,- T.L.'lik bir, veya en çok 5000,- T.L.'lik 20 hisseyle ortaklığı dilediği ölçüde katılabiliriz.

2 -- Bastırmak üzere elinizle bulunan veya hazırlayacağınız bütün eserleriniz için DEVRİMCI YAYINLAR KOOPERATİFİ'ni seçiniz.

Her türlü bilgi için adres:

DEVRİMCI YAYINLAR KOOPERATİFİ: Nuruosmanlıye Caddesi
No. 90 - Cağaloğlu/İSTANBUL

Yirmi yıl yakını bireyde Türk işçi hareketinin içinde bulunan Avukat Adil Aşçioğlu, bu konuya en yetili uzmanından biridir. Aşçioğlu'nun, işçi meseleleri ile ilgili yazlarını her hafta YÖN'de okuyacaksınız.

İşçi hareketinin durumu

1963 Temmuzunda yürürlüğe giren Sendikalar Kanunu ile Toplu Sözleşme ve Grev Kanunu, memleketimizdeki işçi hareketini eskisinden biraz farklı bir duruma sokmuştur. İşçi hareketini yünen teneler, bugüne kadar tutum ve politikalarına yöneltilen tenkidere daima «sendikaları kuvvetlendirmekten başka birsey yapmaya ve düşünmeye vakit ve imkânları olmadığı» cevabı vermişlerdir. Gerçekten, son iki kanunun yürütülüğe girmesinden önce kendisi işveren kabul ettirebilen çok az sendika vardı. Sendikalar, işçi dileklerini işveren ve hükümete ileten ve ancak rica yoluyla bazı haklar sağlayabilen birer teşkilat, adeta birer «yardım sandığı» olmak tanileri gidermiyorlardı.

Bugün durum değişmiş sendikalar kendilerini devlete ve işverenlere «hukuk» kabul ettiirmişlerdir. Böylece, teşkilatlaşmalarına karşı duran engellerden ikisi, şeilen de olsa, ortadan kalkmıştır. Bununla beraber gerçekte, işverenler, şeilen olarak sendikalara karşı görülmüyorlarsa da işçilerin sendikalara üye olmalarına bir takım engeller çıkarmaktadır. Onları yenil kılıçlı sendikalar kurmaya teşvik etmektedirler. İşverenler, sendikalara karşı açıkları bu saflaştırlarak işçiler ile sendikalar arasındaki menfaat ayrınlarını kullanmaktadır. Bugün hepsi değilse bile bir kısmı sendikaların kuvvetlenmesi ve toplu sözleşme hükümleriyle işçiler üzerinde baskı imkânlarına sahip olması, işçiler ile sendikaların bazı hallerde yanyana olmaktan çıkışın karşı karşıya getirmektedir. İşverenler bu durumdan faydalanan için sendikaların sağladığını göstermektedirler.

Adil Aşçioğlu

veya sağlayacağı naklardan biraz fazlasını işçiye tanımak, buca kararlı sendikaların dayanışma adatta, çalışanların sendikal olması, sendikal işçilerin ve temsilcilerin işlerine kolayca son verilememesi, işletmenin yönetimine katılma gibi sendika isteklerini reddetmek voluna gitmektedirler. Böylece işçiye telkin edilmek istenen fikir, ücret artışlarının sendika olmadan da sağlanabilecegi ve ağıt ödemenin ilizumsuz bir külfet olduğunu.

nasaba katılmamakta ve eğitim, daha yüksek bir hayat seviyesi, daha adil bir toplum gibi meselelerle ilgilenmemektedir. Türk işçi hareketi bugüne kadar ekonomik mücadeleyi, yanı ücreti ele almış, fakat ücretin ekonomi politikası içindeki yerini ücreti etkileyen ekonomik ve sosyal düzeni hiç dik kate almamıştır.

Bugün varılan sonuç, belki işçi liderlerini memnun etmektedir. Çünkü başında bulundukları sendikalar hukuki kuvvetlendikleri gibi, mall bakımından da azok gülenmişlerdir. Fakat bu durum işçiye pratik, elle tutulan birsey sağlamadığı için, işçiler kendileri için değişen birsey olmadığını kastediyorlar. Bu durum karşısında işçi liderlerine düşen görev, işçilerdeki bu kaygı hareketleriyle değiştirmektir. Sendikalar bugünkü durumu kazanmadan önce, sendikaların kendilerine pek fay-

dali olmuyacağini bildikleri halde yıllarca gönülden ağıt ödeyen ve sendika etrafında toplanarak mücadele eden işçiler, bu fedakârlıklarının boşuna olmadığı ispat edilmelidir.

Bu düşünceyle hazırlanacak hareket programı, ücreti bircicik hedef olarak almakta ayrılmalı, ücreti etki yapan ekonomik ve politik dönemin yarattığı engelleri ortadan kaldırılmış amacını kapsamalıdır. Genel ekonomik şartlar değişmedikçe, ücreti artırmayı zor, hatta imkansız olduğunu işçi yöneticileri toplu sözleşmeler sırasında görmüşlerdir. İşyerinin dışında, daha düşük ücretle çalışmaya hazır onbinlerce işsiz varken ve ekonomik durgunluk devresindeki işverenlerden daha yüksek sek ücretler ve haklar almak mümkin değildir. Oysa sendikalar çalışanların çıkarlarını savunmakta, çalışamayanlarla pek ilgilenecek tedi. Bozuk bir ekonomik düzen ve işsiz ortamında, işçilerin hayat seviyeleri kolayca yükseltilemez. Toplu sözleşme pazarlıklarında bir çok işveren «Allah bize, biz size» felsefesiyle ortaya çıkmışlar ve çok defa müzakereleri bu felsefenin doğruluğuna inandırılmışlardır. İşçiler işyerinin yönetiminde yer verilmesi isteği karşısında işveren temsilcileri, bunun tamaamen kendilerine ait bir hak olduğunu, işçinin yalnız ücret artışı isteyebileceğini ileri sürmişlerdir. Bu gelişime izerden işçi liderleri durmak zorundadır. Zira işveren işyerinin işletmesinde tek söz sahibi olmayı istemekte, buna karşılık işin iyiliğinin sonuclarını, ücret artışı ve benzeri istekleri geri çevirmek suretiyle işçileri sorunlu tutmaktadır.

Toplu sözleşmelerden alınan derslerden faydalananak hazırlanan bir hareket programı, teşkilatlanma çalışmalarındaki engelleri de ortadan kaldıracaktır. Bu hareket, sadece ekonomik mücadeleyi hedef almamalı, bunu politik bir hareketle de tamamlamalıdır. Zira, başarı ancak bu şartla mümkün değildir. İşçinin ekonomik mücadeleini politik mücadele ile bir arada yürütmesi gerektiğini söylemek, sendikalara politika sokulmasını faydalı ve zorlulu bulduğumuz anlaşılmamalıdır. İşçiler ve işçi liderler, nasıl birer vatandaş olarak mesleki hak ve menfaatlerini korumak için nasıl sendikalar etrafında toplanmışlarsa, bu hâle menfaatlerini - tipki işverenler gibi - politik bakımından desteklemek zorundadırlar. İşverenler, büyük sermaye ve toprak sahipleri nasıl ekonomik menfaatlerini korumasını sadece, ticaret, sanayi, tarım odaları veya İşveren sendikaları ve birlikleri gibi ekonomik kuruluşları bırakmakla yetinemiyip politik olarak da teşkilatlanarak memleketin her meselesi söz sahibi işler, işçiler de sendikaları dışında teşkilatlanarak her meselede söz sahibi olmak zorundadırlar. Aksi halde, işçilerini işveren kabul ettirmekteki güçlüklerden kurtulmak zordur.

Bugün işçilerin işveren istekleri ni kabul ettirebilmek için sahip olduğu tek silah grevdir. Greve yapılmaktaki bütün engeller ve zorluklar bir yana bırakılsa bile, parasızlık, grevler için en büyük engeli teşkil etmektedir. İşverenler ise, mall bakımından grev tehdidini hemen hemen her zaman kolayca karşılayabilmektedir. Onun için işçilerin ekonomik bağlarından kurtulmaları, grevler yanında en büyük silahları olan soyu larını teşkilat ve iyi bir şekilde kullanmalarına bağlıdır. Türk işçi hareketinin, değerli sendika liderleri gibi, siyasi liderler de yetişeceğini inanıyoruz.

Hakları için mücadele eden işçiler

KARİKATÜR REKLAM STUDIO'LARI

ETİ KASAPTA
Meyvayı Manavda
Görüyoruz.

ZİRAAT BANKASI
Tasarruf Sahiplerine
bir tek çekilişte
6 milyon lira
dağıtıyor. **Bu da bir REKORDUR!..**

T.C. ZİRAAT BANKASI
40 APARTMAN DAİRESİ
5 ADET 100,000 LIRA
10 ADET 50,000 LIRA
20 ADET 25,000 LIRA
50 ADET 5,000 LIRA

AYRICA
33208 TALİHLİYE ÇEŞİTLİ PARA
IKRAMİYELERİ VERİYOR

(Basın: 18023 - A - 11018/5)

Baldwin, Orhan Veli'sin mezarında

James Baldwin'le konuşma

TEKTAS AGAOGLU

Aşağıda okuyacağınız konuşma James Baldwin'le İstanbul'a son gelişinde yapılmış olan uzun bir konuşmanın önemli bölümlerinden bir seçmedir. Yazının «Giovanni'nin Odası» adlı eseri Ekim ayı içinde İstanbul'da yayınlanacaktır. Amerika yazarları arasında en değer verilen romancılardan biridir.

— Size Amerikadaki zenci - beyaz çatışmasının gerçek sebebi nedir? Daha çok Güney eyaletlerinde oturan beyazların aşırı tutumunu, yoksa çok daha derin bir büt-
ranımtı? Amerikan hayat görüşünün geçirmekte olduğu bir büt-
ranımtı?

BALDWIN: Bana kalırsa bunun gerçek sebebi Amerikan hayat görüşünün yakalanychı buhrandır. Batı Dünyası tarihinde başgösteren bir buhran da diyebiliriz. Amerikalılar Avrupa'dan gitme insanlar. Büttün Amerikan değerleri ashında Avrupa değerleri. Bunlar Avrupa'da başka türlü kendi- çulguna çevirmiştir. Güney eyaletlerinde yaşayanlar için ruh hastalarıdır diyebiliriz. Orada beyazlar sahibden istirap çekiyorlar. Ama Güney neyse bütün Amerika da o. Şikago'da, Detroit'da, New York'da, her yerde durum aynı. Tarihimizde cezasını böyle çekiyi-

*O halde bir bakma zenci
meselesi siyah - beyaz meselesi de-
ğil, beyaz - beyaz meseledir. Ame-
rikali beyaz buglin kendi kendisine
yle savasiyor diyebilir miyiz?*

BALDWIN: Tabii. Amerika'da zencinin mahsus uydurulmuş bir kavram olduğunu hiç şüphem yok. Yani boyazların kafasında is-terik, asabi bir kavram. Hicbir zaman böyle bir zenci yoktu. Be-yazların zencilerden söz ederken kafalarında canlandırdıkları zenci kendi ihtiyaclarının doğurduğu bir

yaratıktır. Benim bir zamanlar mutlu bir köle olduğum doğru değildi. Kendi başımı buyruk olacak yerde bir başka adının boyunduruğu altında yaşamayı yeş gördüğüm yalandı. Karşılığında hiçbir şey almadın o pamukları toplamak istedim, günlerimi toprağın altında yüzükoyun geçirip sırıltılarla kırkçılmadan, tek tek

yeryüzüne beyazlara maden çıkarıtmak istedigim de yalandır. Beni zorladılar buna. Beni zorladıkları için Amerikalı beyaz benim bu yaptıklarımı olağan şeyler saydıgına, bundan haz duyduğuma inanmadan edemedi. Yaptığının günah olduğunu billyordu çünkü beyaz Amerikalı. Kendini kendi vicdanına karşı ancak böyle savu-

nabilir. Bu yüzden Amerikada beyazların kendi kendileriyle, karılarıyla, çocukları, kardeşleriyle anaları babalarıyla ilişkileri içinde çıkmaz bir duruma varmıştır. Bana sorarsanız bugün yer yüzünde en çok yalnızlık çekilen yer Amerikadır derim. Kimse kim seyle konuşamıyor, konuşmayı cesaret edemiyor, Gizlenecek kadar çok şey var ki! Başta korkunç bir suçluluk duygusu. Cinsiyet meselesi giriyor işin içine, kimlik meselesi giriyor. Hemen bütün meselelerin odak noktasında zenci var. Bugün zenci bütün Amerikan tarihinin bir yalan tizerine kurulmuş olduğumun canh delilidir. Beyazlar işte buna dayanamıyorlar.

— Amerika'daki son gelişmeleri ne yönüne yorumluyorsunuz, gerek zenci - beyaz çatışması bakımından, gerekse Amerikan iç siyaseti bakımından?

BALDWIN: Tarih açısından bakınca Goldwater olayı, gözden sakması bakımından olumlu değilse bile yararı olmuştur. Böyle bir ması, çoğunluk Amerikalıların içine adamın Cumhurbaşkanı adayı olduğunu panik simidiye kadar gürülmüş bir aşıklık ortaya vutuyor. Panik üyesine büyük, öylesine derin, üyelere önemli ki, ki şıktan birini seçmekteki başka yapabileceğimiz bir şey kalmamıştır. Ya bu buhranı atlatacağız, sonra da simdiye kadar hiç yapmadığımız birinci yapımı başlayacağız, yanı sahiben insan gibi, bir ülkenin eşit yurttaşları gibi yaşamamı öğreneceğiz, ya da perşen olacağınız. Dönüm noktası geldi çat! Beyazlar bir türlü kabule yanaşmıyorlar, zenciler de her zaman açıkça söylemeyip, ama, daha önce de dediğim gibi, Amerika Cumhuriyeti bugünkü kuruluşıyla bana eşitlik tanrıvermez. Hiç düşünlünlü mü bilmen zencilerin beyazla aynı otelde kalınuya, aynı helâya girmeye, aynı ben içinde benzin almaya hakkı var mı, yok mu diye tartışmak me deni, e' gun, yaşımlı başını almış insanlara hiç de yakışmıyor. Çocukluk bu. Saçma sapan bir sey. Ama Amerikalılar bunu nasıl ciddiye alıyor, şaşarsınız Cünkü bililiyorlar, ben özgürlüğümü kazanırsam kendimi deşisecek Amerikan masalının ipliği pazara çakacak. Numu bildiklerinin farkında değiller ama biliyorlar. Kovboylardır. Kızılderililerdir. Amerikanın tarih huzurunda kaderirdi, hepsi, Amerika'nın bugün dünya siyasetinde tuttuğu yol, hepsi.. Bana va hırsı Amerikanın ve dülevantın hasna birkaç felaket dahicelemeden "irr" Amerikan değer yargılarını benimsenmiş, hiçbir zaman d benimsenmeyecek, bunları beğenmiyen, üstelik kendilerine h' yararı olmalıdırını bilen milyonlar, insanları bu dünyada yaşadığını nülamiyacaktır. Amerikan hayatı girdiğimiz başka yerlere taşıyip v' layamazsim ki! O devir zaten geçti artık. Bir daha geri gelemez. Amerikalılar için Goldwater'in çekici yan da bu. Gerisin geri où dokuzuncu yüzyıla gitabileceğimizi söyleyip onlara. Bonu yapımı kalkarsak yalnız kendi başımıza değil, sizin başınıza, herkesin başına, bütün dünyanan başına belâyi saracağız. Bugün Amerika'da kimin anlayacak olgunlukta, Amerika'yı felaket yoluundan çevirebilecek güçde kimse var mı, orası da belli değil. Yalnız sunu da söyleyelim, suna anda Amerika için tek umut orada zencilerin yaşamakta olmasıdır. Yirmi milyonumuza birden ne hapsedebilirler, ne de boğazlıyalabilirler.

Zenciler kendi kimliklerini kurtarmak için savaşıyorlar. Artık beyaz Amerikalı'nın zenciyeye kim olduğunu zorla, baskılı kabul ettiirdiği çağ geçti. Dünya artık eski dünya değil. Afrika, Küba dünya sahnesine çıktılar. Bugün bir zenci çocuğu çok iyi biliyor ki dünyayı yönetenler yalnız beyazlar değildir.

Ben doğduğumda bu böyle değildi. Ben, filmler benim hakkında ne derse, hüküme* benim hakkında ne derse, tarih kitapları benim hakkında ne derse onun ins-fma kalmıştım. Ya soyтарının bırfiydim, ya da gözü kanlı bir vahşi. Başka hiçbir şey değildim. İşte Kara Müslümanlar hareketinin amacı zencilere Amerika Cumhuriyeti içinde hiçbir zaman elde edemedikleri, kendilerine özgü bir kimlik kazandırmaktır. Hareket yeni değil, neredeyse benim yaşamda, ben de kırkına vardım çoktan. Kara Müslümanların dediği şu, kısaca: Beyazlar beyaz oldukları için üstünlik iddia ediyorlar. O halde karalar kara oldukları için üstünlik iddia edecektir. Banana ~~orarsanız~~ bılıyık bir hatâ bu. Yeni bir kabusun başlangıcı, yalnız renkler yer değiştiyor. Bu tutumun nereden geldiğini anlamak kolay ama. Bilmem kaç yüz yıldan beri İngilizler üstünlik iddiasında değer mi? Tabii eninde sonunda sıra zencilere gelecek. Büttün mesele yeterli güçl, bir de fırsatı ele geçirmeye. Sonra bir şey daha var: Kara Müslümanlar simdiye kadar Amerika'da hiçbir kilisenin, yanı hiçbir Batı kilisesinin yapamadığı bir şeyi yaptılar. Yoksul zencilere, perişan zencilere, esrarkeşlere, fahiselere, suchulara bir insanlık haysiyeti ve gururu aşdıylardı. Bu yoldan böylesi yeniden hayatı kavuştı. Yalnız bu yeniden hayatı dönüş yanlış tilkelere göre oluyor. Ben kendim Kara Müslümanlar'a karşıym, çıkışlı Batı toplumlarında gördüğüm soysuzlaşmanın, yıkıntı neyecek olanlar zenciler. İki de bir kodese tikilmayı, ya da kafalarının yarılmamasını göze alacalı. Kanunu uygulamak Amerika Cumhuriyeti'ne düşer. Simdiki halde böyle bir niyeti olduğunu gösterir bir işaret rastgelmediğ. Amerikalı beyazlar böyle bir kanun çıkarttık diye kendi kendilerini tebrik ededursunlar, Amerika hâlâ ilk ayrimının yürürlükte olduğu bir ülkedir. Durumun düzelmesi tilkenin, özellikle ekonomik kuruluşun yeni baştan düzenlenmesine bağlı. Medeni Haklar Kanunu bu alanda hiçbir değişiklik getirmiyor. Sonra kanunda söyle bir hüklüm var: Mesela ben Misisipi'de oturan bir zencisyen Cumhurbaşkanı için oy verebiliyorum, federal memurların seçime de katılabiliyorum; fakat eyalet memurlarını, mahalli memurları seçme hakkım olup olmadığı eyalet memurlarının, mahalli memurların takdirine bırakılmıştır. Bunun n: demek olduğu ortadır. Cumhurbaşkanını seçmeye yetkin var, oturduğundan şehrini belediye başkanını seçemezsin. Bu, *İç Savaş'dan yirtai yıl sonra* Washington'da idareyi ele alan, simdi de iktidarı büyük olan Güney oligarşisine verilmiş bir tavizdir. Güneyi yönetenler ne oradaki zenciler, ne de yoksul halk için çalışıyor, yalnız kendi çıkarlarını düşünüyorlar. Güneyi yönetenler bir avuç kocamış politikacı, onların gerçek kurbanları da Güneyli yoksul beyazlar, köseye kışırıkları zencileri idis etmekten başka ellerden birşey gelmeyen yoksul beyazlar.

— Zannederse mi stanbul'da yen bir kitap üzerinde çalşıyorsunuz. Burada çalmak daha mı kolay sizin için?

BALDWIN: Evet, her yerden çok daha kolay çahisabiliyorum İstanbul'da.

New - York'da uzun süre çalısmak imkansız. İstanbul'u seviyorum. Çok sakin, kendi halinde. Daha doğrusu öyleydi. Son geldiğimden beri dostlarım da, ben de daha tanışmış kişiler olduk, simdi burası da biraz değişti. Ama İstanbul'da az da kalsam kim olduğumu, ne yapmak istediğimi, ne için savaştığını anlamama yetiyor. Ben uzun zaman Amerika'dan uzak kalamam. Kaderim oraya be'l. Gene de arada bir bululara gelmek, rahat bir nefes almak iyi oluyor.

— İstanbul'a oldukça sık geldiğinizde göre, siz buraya getiken başka seyler de olmali.

BALDWIN: Buna anlatması kolay değil. Manzarası, ışıkta bir şey var, nedir pek bilmiyorum, ama tanıyorum, bildiğim bir şey. Londra'da, hattâ Paris'de bile duymadığım bir şey. New-York'da hiç, tabii. Burada sanki bir başka dünyada, bir başka yüzyıldayım. Hayatımı hep burada geçirmişim

gibi geliyor bana, hem de iyil bir hayat yaşamışım gibi geliyor. Bu şehirde kendimden bir şey var.

AGAOGLU YAYINEVİ

KÜLTÜR KİTAPLARI DİZİSİNDE SUNAR:

Samet Açıkoğlu'nun

KUVAYI MILLİYE RUHU

3. Raskin

Cumhuriyetin kuruluşuna ışık tutan fikir ve kişilik çatışmaları... Türkiye'de halkçılık ilkelerinin aksiyon temelleri... Birinci T.B.M. Meclisi'nde ortaya atılan toplum görüşleri... Millî Kurtuluş Savaşı'nı yöneten önderler.

Bütün Kitapçılarda

İstanbul
(Y/N: 8)

Çerçek Saygısı

Vurun İlgisizlige!

ÜLKEMİZİ yönetenleri, politika adamlarımızı külgözümsekle başlıyorlar ve bununla birlikte; onların hizmetlerinden, bilgisizliklerinden, küçük çıkarlar ve bu konuların yanısıra; Ne var ki bu kültürümüz, bu yakınına bir haresi yoktur. İlgisizlik, gönülük olaylara ilgisizlik, gönüllük olaylara ilgisizlik, gönüllük olaylara ilgisizlik... Bu ilgisizliğin kim? aydınlanan bir kişi, uzaktan bakılmışa, ilgi gibi, hem de aydınlatıcı yararın bir ilgi gibi görülebilir. Konusunuz, size uzun uzun Cezayirdeki «autogestion» denemelerinden, Gine'deki plp'lı kalkınmadan, Güney Amerika ülkelerindeki halk hareketlerinden söz ederler; az gelişmiş ülkelerde ilgili yeni çıkmış bir kitabı görüp görmediniz soralar; bir yabancı dergideki incelemeyle övürler... İlgisizliğin, gerçeklerden kaçmanın boylesine örtülü görünüşüne her halde yalnız aydın-halk ilişkisinin kuralanlığı az gelişmiş ülkelerde rastlanabilir; yalnız var ki, uzaktan bakılmışa, ilgi gibi, hem de aydınlatıcı yararın bir ilgi gibi görülebilir.

Bu ilgisizliğin kim? aydınlanan bir kişi, uzaktan bakılmışa, ilgi gibi, hem de aydınlatıcı yararın bir ilgi gibi görülebilir.

nız aydın-halk ilişkisinin kuruladığı az gelişmiş ülkelerin aydınlatıcı yararın bir ilgi gibi görülebilir. Gerçeklerde yakalanmak ve gerçeklerde değiştirmek için değil, gerçeklerden kaçmak için bir araç olarak kullanılır. Bunu için az gelişmiş ülkelerin çoğu aydınlatıcı yararın bir ilgi gibi görülebilir. Meselerimizin çözümünü başkalarından beklemek için her şey yapmışlardır. Meselerimizin çözümünü başkalarından beklemek bir genel haline getirilmiş; iktidarlar, halkın kullanımını yarantılarından beklemiş; halkın toprak ağalarıyla şehirli büyük sermayecilerden... Milli Kurtuluş yılarmızın heyecanı geçtiğinden sonra bu ül-

Oysa aydın sorumluluğu, yurduna, yurdunun insanlarını ve yeryüzine ilgi duymakla, bunlara başkalarında da ilgi uyandırmakla başlar. Aydın, ilgi duyan insanıdır: memleket gerçeklerine ilgi duyan,

gündük olaylara ilgi duyan, günün getirdiği meselelere ilgi duyan... Ve bu ilginin ayrılmaz sonucu olarak bu gerçekleri daha iyiye doğru değiştirme çabasına katılan insanıdır.

Bugün Türkiye'de acısını en çok duyduğumuz şey, harekete yönelen ilginin, yokluğunu demiyecem, haksızlık olur, yok denecik kadar az olusudur. Nedeni belli: buna yıldır ülkemizi yönettikleri halde hiçbir temel meseleme köklü bir çözüm yolu getiremeyecek Türkleyi yeryüzünün en geri on ülkesinden biri olmakta kurtaramayanlar bir ilgisizlik beslemek için her şey yapmışlardır. Meselerimizin çözümünü başkalarından beklemek bir genel haline getirilmiş; iktidarlar, halkın kullanımını yarantılarından beklemiş; halkın toprak ağalarıyla şehirli büyük sermayecilerden... Milli Kurtuluş yılarmızın heyecanı geçtiğinden sonra bu ül-

kenin kaderinin ancak bu ülkenin yaratıcı çalışmalarıyla değiştirileceğine sanki unutulmuş.

Bu inancı bugün yeniden diriltmek bütün aydınların boynuna borçtur. Durdurulamakta fayda var: meselerimizi ancak kendimiz çözebiliriz. Güveneçimiz tek şey, yalnız kendi gücüdür.

Toplumcu aydınlar ve Atatürk'ü gençlik, halkla kaynaştı, halk; kendi kaderine ilgilenirdiği ölçüde; bu bozuk düzenin değişimine inanıldığı ve bu inancı halka anlatılabildiği ölçüde; bu bozuk düzeni ancak bu halkın düzeltilebileceğine inanıldığı ve bunu halkın anlatılabildiği ölçüde ilgisizlik cemberini kırarak, yaşamalarını haklı bir savasla donatarak, bunalıdan yarınlıklarından kurtulacaktır.

Vurun ilgisizlige! Nerede görürseniz! Ne zaman görürseniz!

Fethi Naci

Politika ve ötesi

CASUS MU, BİLİM ADAMI MI?

Istanbul'da, Usküdar civarında Kunduracı Nuri bir topaçın üzerinde kurduğu verici telsizi ile birlikte yakalanmasaya, bilim çevreleri ve kamu oyu, Ankara Üniversitesi Arkeoloji Profesörü Fon der Osten'in bir Nazi Casusu olduğunu öğrenmemeyecekti. Alman Profesör çevresindekilerle Nazi zulmünden kaçtığını söyleyiyor, Hitler'la aleyhinde bulunuyordu. Almanyadan kaçan benzeri bilim adamları gibi bir işe yerleştirilmiş. Dili - Tarih ve Coğrafya Fakültesi Arkeoloji bölümünde Profesör钛ün edilmiştir.

Kunduracı Nuri işi bayanda - telsizle Almanyaya haber ulaştırmak - kâğıdan ve kovuşturma derinleştilince anımsadı ki, bir kaç bilim adamı ile birlikte Nazillerin Türkiye'deki Casusluğunu sebebe atmış Arkeoloji Profesörü Fon der Osten'dır.

Naziller, Türkiye'de, ikinci

Dünya savaşı sırasında bilim adamları ile casusluğunu yürüttüyortu.

Gözdümüz açıldı mu, bilim yorum.

Yardum anlaşmasız, kredi anlaşması dostluk, karşılık givlenlik.. Falan derken bir kazık yedigimizde nice soura uğrenemeyecekti. Alman Profesör çevresindekilerle Nazi zulmünden kaçtığını söyleyiyor, Hitler'la aleyhinde bulunuyordu. Almanyadan kaçan benzeri bilim adamları gibi bir işe yerleştirilmiş. Dili - Tarih ve Coğrafya Fakültesi Arkeoloji bölümünde Profesör钛ün edilmiştir.

Amerikanın ünlü gazetelerinden N.Y. Times Eylülün ilk haftasında «C.I.A.»nın paraları kötüye kullanıyor diye bir başlığı yayınladı. C.I.A. billyorsunuz Amerikanın Merkezi casusluğunu teşkilatı kusatılmış adıdır. Daha önce de Ulus Gazetesinde bu teşkilatın bazı ülkelerde nasıl ütiltilâl hazırlıklarına gittiği tekrar edilmiş. Bu makale bizi ziyadesyle ilgilendirmektedir. Zira bu makalede Amerika bilim adamları ve bilimsel kurumları suçlamaktadır. Amerikan bilim adamları ve bilimsel ku-

ruları bizim ülkemizde de arastırmalar ve etüdler yapmakta, bunlara dayanarak tâvsiyelerde bulunmaktadır. Şimdi bütün bu araştırma, etüd ve tâvsiyelerden kuşkusuz dâlılığımları bellirtebiliriz.

N.Y. Times gazetesel, Temsilciler Meclisinden bir üyesi olan Mr. Wright Patman'ın bir açıklamasına dayanarak, Merkezi Casusluğunu Teşkilatının (C.I.A.) bir bilimsel kuruma para verdigini, bu kurum aracılığı ile karışık işler gördüğünü, böyle bir kurum bulundugu göre başka kurumları da bulunabileceğini yazıyor. İtham konuyuktur: Amerika bilim adamları aracılığıyla casusluğunu yapıyor...

Gazete ardanın, özetle, sunular ekliyor:

— Bu uygulama (yanı casusluğunu) durdurulmalıdır. Bu, devam edilmesi hâlinde, komünistler ve Amerika ile alay etmeye itaat edenler, her yerde, Amerikalı şe-

tim üyelerinin, bilim adamlarının ve yazarlarının özel kurumlardan para alarak, dış ülkelerde C.I.A. (Merkezi Casusluğunu Teşkilatı)nın ajanlığını ve casusluğunu yaptığını söylüyeceklerdir. Bütün öğretim üyeleri - özellikle Doğu ile Batı arasında deils tokus edilen öğretim üyeleri - tarafından yapılan incelemelere güven duymuluyacaktır, bundan dolayı da istirap çekilecektir. C.I.A.nın bilimsel kurumlara para verdiği veya udurma kurumlar kurdukları öğrenildikten sonra, Amerikalı bilim adamları ve uzmanlar, yeraltı çalışmalarına katılmadıklarını İspaniamak için ne deils gösterebilirler?

Hükümetin emrine verilmiş olan casusluğunu önlemek, bilimsel kurumları elde etmek, araştırma kurumlarını, türkili bilimsel örgütlenmeleri, dergileri kullanmak için harcaması; C.I.A.nın bilgi toplama ve değerlendirme görevini mahiyet bakımından kötülük kullanması demektir. Bu yapılan - Hükümet ilgisinin dışında kalan - kültürel ve bilimsel alanlara hükümet politikasının entpoze edilmesi için maskeli çalışma demektir. Bu da demokrasimizle bağdaşamaz.

N.Y. Times'in bir Amerikalı Senatörün ifsaatına daya-

narak yaptığı bu açıklamadan sonra, Amerikalı bilim adamlarının ve uzmanlarının, ülkemiz hakkında yaptıkları bilimsel araştırma ve etüdlerde nasıl güvenebiliriz? Bu etüd ve araştırmaların bilimsel mi olduğu veya C.I.A.nın etkisi altında mı yapıldığı hakkında nasıl karar verebiliriz? Bunlara dayanarak ülkemizde yapılan işlerin bozukluğu sorumunu kimle yükleyebiliriz?

Amerikalılar değil bilim adamları ve teknisyenleri, türlü uzmanları aramızda girmiştir. Bazi teşkilatlarında bunlar yol gösterici ve eğitidirler. Onlara şimdî hangi gözle bakacağınız? N.Y. Times'in bu uyarıcı yazısı çıkmıştır, belki rahatça bu uzmanların sözlerine kanabiliyoruz. Ama şimdî kanabılır mıyız? Bundan Amerikalılar şikayet ederken, bizim şikayetten de şe, tutumunuz ve davranışınız ne olmalıdır?

Simdî anlıyor musunuz, General Porter'in Türkiye'de Başbakan değiştirmeye macea-rasının altında yatanları? Bazi milletvekilli ve senatörlerin Amerikaya dâvet edilerek ayılarca misafir edilmelerini kerametin?

Yetkililerin dikkatini çekmek bidden, karar vermek ve bunların sorumunu taşımak da onlardan...

Mehmed Kemal

SOSYAL YAYINLAR

SOSYALİZM NEDİR?

STRACHEY

2 Lira

SOSYALİZMİN İSİĞİNDƏ BİLİM VE DIN

CACHIN

25 Lira

L. FEUERRACH VE KLASİK ALMAN FELSEFESİNİN SONU

ENGELS

3 Lira

JEAN - PAUL SARTRE VE MARKSİZM

GARAUDY

3 Lira

SANAT VE SOSYALİZM

PLEKHANOV

6 Lira

KAPITALİST EKONOMİNİN TENKIDI

BABY

75 Lira

SOSYALİST DÜŞUNCENİN GELİŞMESİ

ENGELS

5 Lira

Üzüntülerin arayınız. Ayrıca ödemeli gönderilir.

SOSYAL YAYINLAR — P.K. 716 — İstanbul

YÖN — 6

DEVRİM KITABEVİ

Her türlü yayınları, özellikle TOPLUMCU yayınları titizlikle izler. Tek kitap da olsa siper kabul eder.

DEVRİM KITABEVİ, kitap sever, aydınlarla hizmetinde.

Bayındır Sok. No: 36
Yenibahçe - Ankara
YÖN — 1

IMECE

Aylık Fikir ve Sanat dergisi
P.K. 373 ANKARA

Yılı: 10 liradır.

IMECE'NİN YENİ YAYINLARI

MARAL: Dursun Akçam'ın

Doğu Anadolu köylüsünün tür-

ler ürperen yaşıtlarını dile

getiren hikâyeleri. 3. lira.

IPLIK PAZARI: Eğitim Bakan-

lığının iplikini pazara çeken

bu kitabı da Mahmut Makal

yazmıştır. 3. lira.

YEDI METELİK: Macar Köy

hayatını ve toprak sorunlarını

ileyen bu hikâyeleri Sami N.

Özerdem'in çevirisinden oku-

yacaksınız. 3. lira.

YÖN — 2

Şevket Süreyya Aydemir'in son eserleri

SUYU ARAYAN ADAM

Bir hayat hikayesinin miyveri etrafında, bir neslin, bir devrin hikayesi. Çağımızın miyver meseleleri, İmpatorluğun çöküş sanatlarından, Himalayalardaki istihâma, Cin meselelerine kadar bir dünya gördü. 536 sayfa, 10 lira. — Tükemistir. Yeni baskısı hazırlanmaktadır.

Remzi Kitabevi

TOPRAK UYANIRSA ?

(Emekslâk Öğretmeninin hâtıraları)

Sistemli bir toplum görüşü ile köyün inşâ ve kalkınma davalarını; bugüne olmayan, fakat olması gereken kalkınma organlarını ve içinde yaşadığımız toplumun düşündürücü meselelerini ilk defa ele alan eser. Yalnız öğretmenler için değil, her aydının fizünde duracağı konular... 450 sayfa, 10 lira. — Remzi Kitabevi

TEK ADAM

(Mustafa Kemal)

Mustafa Kemal'in hayatı etrafında, millî kurtuluş mücadelesinin bütünlük problemi. Bu bir temel kitabıdır. Üç cildin üçüncü cinsi:

Cilt I 1881-1919. 390 sayfa 10 lira.

Cilt II 1919-1922. 596 sayfa 15 lira.

(Üçüncü cilt baskıya hazırlanmaktadır.)

Remzi Kitabevi

YÖN — 7